

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Expositio Cavsarvm Quibus S. R. M. Sveciae bellum à
Rege Regnoque Daniae sibi illatum, etiam post Pacem
Roschildiae initam, continuare coacta fuit**

Coyet, Peter Julius

[S.l.], 1658

Duo praeprimis sunt, quae belli hujus Sueco-Danici causas...

urn:nbn:de:hbz:466:1-10534

Duo præprimis sunt, quæ belli hujus Sueco-
Danici causas & progressus sine omni partium studio ponderan-
tem admiratione non vulgari afficient, egregia scilicet animi
moderatio, & ingratitude maxima, quarum illa uti S. R. M. Sue-
ciæ universo Orbi augustiorem reddidit, ira hæc se Danorum Natio ni-
mis turpiter scævavit.

Cum enim Serenissimum Sueciæ Regem gravissimæ rationes ad
bellum Regi Reique publicæ Poloniæ inferendum impellerent, & quæ Ju-
sticiam causæ plerumque comitari solet Fortuna conatus non destitueret,
ægris statim oculis Suecorum victorias introspiciebant Dani, quicquid de-
mum illis accresceret, sibi decessisse opinantes. Et quasi suæ eos pœnite-
ret invidiæ nisi foras erumperet Fœderati Belgii Ordines ut Suecorum in
Borussia successibus sufflamen injicerent, si non instigarunt, contra datam
tamen fidem eorundem classi liberum transitum per fretum quod vocant
Oresundicum hauri cunctanter permiserunt, adjungentes insuper, quæ in
promptu erant, naves suas bellicas, non alium sane in finem, quam ut Ge-
danensium adplauderent pervicariæ, Polonisque Suecorum hostibus ani-
mum infensorem adderent.

Quamquam vero illud ipsum satis ostendisse poterat, quam bene
Suecis Dani cuperent, parum tamen illis videbatur, ni & Moschum ad bel-
lum Sueciæ faciendum læcesserent, cultissimasque Christianorum provin-
cias barbaris gentibus in exquisitæ crudelitatis præmium offerrent. Nec
personati ludebant istam fabulam, velut scenæ illos dispuderet, sed Lega-
tione satis splendida Moschi in Livoniam adventum iverunt gratulatum,
& ut laudabili illi proposito diu inhæreret, nimis quam fideliter admonu-
erunt.

Equidem quam pax & vicinitas requirebant cum Danis amicitiam
non negleæ qui habuerat Serenissimus Suecorum Rex, & ne ex apparatu bel-
lico sinistra quid opinionis suboriri ipsis posset, per suum ad Aulam Da-
nicam Residentem exponi mature jussit quid animi haberet, quibusque
rationibus in arma adversus Polonos ageretur.

Quas ita quoque approbaverat Danorum Regi, ut nullatenus ex-
peditionem istam impedire velle præ se tulerit, quin potius bono omine &
votis eandem fuerit prosecutus.

Præterea quoniam è re communi Septentrionalium horum Regnorum videretur, arctiori invicem fœdere innecti, nihil omnino à Suecorum parte intermissum fuit, quicquid ad ejus conglutinationem momentum aliquod afferre posset. Et pene ad optatos fines rem pervenisse putabatur, cum Dani quævis omnia præter fœdus animo agitantes quorundam gravaminum medelam prius desiderarent. Quæ cum Commissarius Suecicus Plenipotentarius nihil mali suspicatus sibi aperiri postularer, post longas demum moras antiquæ illæ querelæ de fraudibus Suecorum subditorum in detrimentum v&igalis Oresundani commissis operose repetebantur. Sed harum & quæ præterea afferebantur futilitate sine negotio ostensa, non poterant se continere Dani, quin larvam exuerent, seque religione pactorum Bromlebroënsium exsolvendos non obscure postularer. Summam hanc iniquitatem quia Commissarius Suecicus post tot demonstrationes ac protestationes frustra reiteratas diutius ferre non poterat, omnemque incundo fœderi viam à Danis præclusam videbat, Rege & plerisque Regni Proceribus salutatis discessit, gravaminum, quæ prætexebantur cura, in congressum Senatorum utriusque partis in confiniis Regnorum, prout inter Septentrionales hosce populos fieri consuevit, propediem instituentium rejecta.

Vix Hafniam hic migraverat, & statim tres è Lusitania venientes naves Suecicæ in freto Oresundico detentæ in prædam Danis cedebant, pauloque post incolæ Terrarum Bremensium & Pomeraniæ ad defectionem sollicitabantur, nescio quo libertatis glaucomate in præmium sceleris objecto. Excipiebat id ipsum Clarigatio, mittebaturque in Sueciam Feccialis, sed cujus sanctum cætera ministerium profanaverat libellus, qui fuitiles & fœculentas belli causas insuetæ hæcenus inter Reges virulentia plus adhuc enervabat.

Equidem expertus ille est quam merebatur autoritate publica censuram, & agnoverunt ejus turpitudinem postmodum ipsimet Dani, ut propterea in Tractatibus Roschildensibus eum condemnaverint; Veruntamen quod inter reliqua bello ansam præbuisse sustinet Commissarii Suedici Hafnia discessum, id vero est malitiæ extremam quoque impudentiam addidisse. Satis enim superque testari possunt, quæ in Urbis Fridericiudæ, ut & Fioniæ Insulæ occupatione inter schedas Andreæ Billæi supremi Regni Daniæ Marechalli reperta sunt, quam diu ante Commissarii discessum bellum in Suecos decretum, & occasio saltim studiose conquisita fuerit, ipsius abitum modis omnibus maturandi.

Publicam in Suecos invecivam privata est secuta maledicentia, ipsique Regni Daniæ Proceribus virulentæ linguæ præmia affectasse, & vel paupertina eloquentia de scurilitatis palma contendisse haut indecorum fuit.

fuit. Tanti scilicet erat in Suecos calamum strinxisse, ut quo quis magis Sy-cophantam & obretatorem ageret, eo melius boni & fidelis patriæ Civis officio functum sese vendicaret.

Invadabantur tunc Suecorum Regiones, multisque impotentia signis editis grassabantur primo Dani milites, præsertim in Holsatia Ducali & Brèmeusi ditione, quam cum universa Suecia spe jam dudum devoraverant; sed non diu multum sinebat id divina Nemesis, quæ tantum terroris incutiebat illis, ut Suecorum ex ultima pene Lithuania adventantium pars ne quidem ad spectum sustinerent, sed in suas se Insulas fugitivi occultarent; pars temeritatis suæ condignas pœnas darent, dum paucarum dierum intervallo, sola Verdensi arce excepta, Ducatu Brèmeusi expellerentur. Omnis mox Jutia Suecorum imperium agnoscebat, præter noviter exstructum illud fortalitium Friderici-udda, quam non contemnenda Danorum manus acriter primo defendebat. Sed Regis sui auspiciis, virtuteque sibi propria adjunctus Vrangelius fortissimus post aliquot hebdomadam circumfessionem absque multo suorum sanguine eam expugnavit, magnaquæ strage edita hostium duo millia, interque eos Regni Daniæ Marefchallum una cum alio Senatore captivos duxit.

Non deponerat tamen in medio victoriarum cursu Serenissimus Suecorum Rex amabilem pacis curam, in eam operam gnæviter incumbentibus Serenissimi Angliæ Protectoris A. legatis Jephsonio & Medovio, quorum ille apud Aulam Suevicam, hic vero Danicam reducendæ pacis gratia commorabatur. Sed quid ad hæc Dani? Responsione quidem dignabantur tribus vicibus, quæ circa hoc negotium exposuerat Medovius, arroganter tamen ita ac superbe Leges Suecis ferretagebant, ut quam parum cordi ipsis esset pacis studium satis liquido exinde appareret, quicquid etiam ad leniendam ferociam Serenissimus Sueciæ Rex in suis Declarationibus afferret. Et ne quis gratis dici hæc existimet, omne id quod ultro citroque in istam sententiam scriptum fuit, libello huic adjunctum invenire licet.

lit. A. B. C. D. E. F.

Unde animadvertentes Sueci, sub pacis specie se saltem lactari, Danosque interim cum Austriacis, Polono & Branteburgico fœdera firmissima parturire, in ipsa Danorum latibula bellum inferre statuunt, ut vel visiquidem ratione non poterant, in ordinem eosdem redigerent. Juvit conatum hyemis inclementia, quæ tanta fuit, ut inaudito hæctenus exemplo duratus glacie pontus universum Suecorum exercitum in Fioniam tergo transportaret. Alebat tunc ista Insula florem Danici exercitus, cum quibusvis Ducum ferocissimis, sed in fugam acti atque dissipati pene omnes in suecorum venire potestatem, una cum quinque Regni Senatoribus, ut recte possis dicere, non parum illa die Suecorum res fuisse stabilitas, ipsosque Regni

Lit. A.

B. C.

D. E.

F.

Regni Danici cardines concussos. Adeone interfuso quidem mari satis defenditur, qui eo insolentia furorisque processit, ut nihil mali de se meritos opprimere præsumat.

Isthoc nuncio percussus Serenissimus Danorum Rex, eadem præsertim via in Sialandiam quoque patente, cum reliquis suorum Procerum pacem cogitare cœpit, mediatoriam idcirco implorans operam prædicti Ablegati Anglici Medovii. Hic qui surdis auribus jucundum pacis nomen hætenus toties occentaverat, strenue nihilominus officio suo fungebatur
 Lit. G. ac fideliter, missoque quodam è domesticis suis per literas lit. G. Serenissimum Suecorum Regem Ottonia Fionum tunc commorantem de mutata in melius Danorum mente certiore faciebat. Quod enim innata sibi virtute indurare solebat frigus, sæva Danorum corda vel quavis cera flexibilia reddiderat. Obtinebat quoque responsum lit. H. satis moderatum, nec pro Fortunæ indulgentia, dimittebaturq; nuncius eadem qua venerat via (transiverat autem glaciem) in Sialandiam cum literis locum & tempus Tractatui futuro designantibus.

Interim occasione utendum ratus Serenissimus Rex per Insulas Langelandiam, Lalandiam atque Falstria, satis viam sic monstrantibus, cum exercitu victore in Sialandiam movebat, & ad arcem Wordingburgum Serenissimi Angliæ prodestoris Ablegatum cum Commissariis Danicis habebat obvium. Ibi cum Danorum ad ineundam pacem promptitudinem S. R. M. Sueciæ satis intelligeret, nulla mora fuit, quin Commissarii quoque constituerentur qui omnem rem brevissime, quosiam in celeritate utrique parti multum momenti suumerat, expeditam darent.

Nec dubium est, quin ibidem statim obtenta pax fuisset, non parum eam promoventibus Christianissimi Galliarum Regis ad aulam Sueciam Legato Ordinario Hugone Terlonio, & sæpius laudato Medovio, nisi Commissarii Danici defectum mandati, iis scilicet quas Sueci urgebant conditionibus conficiendam pacem prætexissent. Hinc ad largiorem sibi conciliandam potestatem Hassniam abierunt, quam primum reversuri. Interea vero Serenissimus Rex Sueciæ ut pacem maturaret cum exercitu pergebat, ipsisque pene Hassniz mœnibus imminebat, cum Commissarii Danici Anglo comitante redeuntes compositionem Wordingburgi ceptam consummare anhelarant. Coibant itaque Rege Serenissimo haut abnuente Illustres Domini Mediatores cum utriusque partis Commissariis non procul Hassnia in pago Tostrup, ubi post aliquot dierum disquisitionem
 Lit. I. in certos quosdam articulos lit. I. Roschildiæ propediem exasciandos atque diducendos consensus fuit, siquidem impassibile erat in tanta festinatione, quæ tractu temporis oriri possent litibus ansam omnem præcidisse. Quibus articulis, prævia Dominorum Mediatorum & Commissariorum
 sub-

5.
subscriptione, ambo deinde Reges confirmatione sua lit. K. robur ac auctoritatem addebant.

Miraculi instar diceret, Serenissimum Sueciæ Regem à Danis tantopere laceffitum ac despectui habitum imperus suos, quos generosus ille genius largissime suppedebat, adeo coërcuisse, ut qui sibi suæque genti interneccionem toties interminati essent, funditus delere noller. Actum erat tunc temporis sine dubio de re Danica, parumque præsidii sola Haffnia præstabat, quippe cui defendendæ vix quidquam præter corpora apparebat. Licebat ibi cernere Regem & Proceres confusos, Nobilitatem cum cive male cohærentem, milites tumultuantes, iisque quos defendisse oportebat, pessima quæque minitantes. Propterea quo quisque perspicacior, eo citius de salute publica desperabat, ditissimis Civium tutelam Suecorum jamdum implorantibus. Quæ in Scania supererant munimenta nudum hostibus latus ostentabant, & non glacies solum cuivis aditum aperuerat, verum etiam plurimus inde miles in Sialandiam erat evocatus.

Sed ad destruendam Daniam Serenissimo Suecorum Regi omne præsto erat præter voluntatem, & quos armis poterat, beneficiis vincere malebat, multatis saltim hostibus ea terrarum parte, quam Sueciæ olim summa cum injuria eripuerant, ut & quibusdam Norwegiæ locis, quæ ad securitatem facere poterant, ne cum maxime vellent, nocere tamen minus possent.

Quis vero Danos crederet, qui & quod viverent, & quod regnarent Suecis impurare merito debebant, beneficiis istis adeo indignos se exhibuisse? Vix enim Articuli Tostrupiensis sub signari erant, & armistitium ab utraque parte publicatum, cum suam animi pravitatem prodere non erubescerent. Definitum inter cætera ibidem fuerat, ut antequam S. R. M. Sueciæ exercitum suum, quo minori provincialium molestia sustentaretur, in stativa dimitteret, usque dum in congressu Roschildensi de tempore discessus ex Sialandia conveniretur, Dani promissos bis mille equites sine omni mora & ambagibus traderent. (Quos enim vigore articulorum Tostrupiensium itidem polliciti erant bis mille pedites, ut studium suum erga Regem Daniæ, id enixe desiderantem, ne omni penitus milite pedestri ad Urbium præsidia necessario privaretur, declararet, jamdum Magnanimus Rex Sueciæ remiserat.) Sed quid quæso heic fiebat? Deliberabant prius Dani, ut indubia postmodum fide innotuit, annon consultum foret, sub specie traditionis militum Serenissimum Sueciæ Regem tale quid nec opinantem opprimere, seque tam vicini hostis metu liberare. Et pervicissent horum consiliorum Architecti, nisi obstitissent alii, qui non tam turpitudine facti, quam perspicacia sua inducti parum successuras augurabantur insidias in Regem vigilantissimum structas. Ne tamen nimis

B candidi

candidi viderentur, loco his mille equitum Germanorum post longas detergiverfationes nongentos tantum & triginta sex quasi tumultuario & aliud agentes fistebent, & horum quidem minimam partem Germanos, vel ex aliis Nationibus exoticis collectos, sed ortu Danos, de quibus vel ideo parum sibi promittere poterant Sueci, quod certo scirent, eos suis in patria pernitasque pulchris nuncium ægerrime missuros, quin potius discedente è Dania exercitu Suedico se substracturos, suaque signa deserturos esse. Id quod eventu postmodum comprobatum est, & ex nongentis illis vix quadringenti manserunt, ii scilicet solummodo, qui gente Dani non fuere. Equidem potuisset S. R. M. Sueciæ sine omni injuria mutilam istam & imperfectam equitum traditionem rejicere, nec admittere, ut origine Dani, multo minus Scanenses, cujus generis Axelii Uropii turmæ erant, numerum implerent: Hi enim Parochorum & Scultetorum in Scania sumtibus armati conditionem suorum Principalium sequebantur, & jamdum per pacta Regno Sueciæ subjeti ad omnem fidem & obsequium obstringebantur. Sed quemadmodum non in ipsis solum Tractatibus Serenissimus Rex Sueciæ multo condonaverat, quibus inhære potuisset, sed & in aliis, quæ promissa jam erant de jure suo plurimum remiserrat; ita quoque Equites hos quod attinet, singularem suam generositatem ostendere, & interea accipere voluit, cujuscunque demum generis Commissarii Danici exhibuerant, sub ea tamen conditione, ut qui restarent sine ambagibus milite idoneo & peregrino quamprimum præstarentur, præsertim si quæ summam tantum Tostrupi delineata pax erat, Roschildiæ perficeretur. Postea Suecorum exercitus in stativa dividebatur, paratus statim atque Roschildiæ transactum esset, Sialandia exire.

Et licet omnem propemodum excedat fidem, Danos in ejusmodi angustias redactos Tractatibus remoram injecturos, præsertim cum vel maxime Ipsorum interesset, siquam celerrime opus istud ad finem perduceretur; multæ tamen dies Roschildiæ frustra sunt elapsæ, omnisque res eo tantum sine protracta, ut subitam interim tempestatum mutationem operirentur. Tunc enim exercitus Suedicus ingenti molestia affici, Hafnia contra omnes insultus hostiles eo melius communiri, Danisque locus relinqui poterat peregrinis auxiliis res suas statuminandi. Sed quoniam hyemis ævitia & insolitum frigus præter Danorum spem indefinenter instabat, S. R. M. Sueciæ, cui subolebat quid Dani machinarentur, sub prætextu Tractatum tempus sibi eripi volebat, cujus jactura ut nunquam non deploranda, ita tunc omnino erat in æstimabilis; quin potius Commissariis suis injunxit, urgerent Danos, isthac addita comminatione, siquidem in conficiendo negotio pacis longiores mores necerent, necessitatem sibi imponi terio ac viribus omnibus bellum persequi, Hafniamque oppugnare.

Qua

Quapropter conclusum tandem fuit, Lit. L. duoque istrumenta ^{Lit. L.}
hac de re confecta Domini Mediatore cum utriusque partis Commissa-
riis subscripserunt, sibi que mutuo, ut fieri consuevit, extradiderunt.

Quoniam autem amissione tot provinciarum, & ad quam obliga-
bantur, omnium fœderum renunciatione Dani se impates arbitrabantur,
sustinendo quod forsitan ex illo capite inferri posset bello, non Tostrupi so-
lum, verum etiam Roschildiæ instantissime à Suecis petitum fuit, ut ad
pangendam inter borealia hæc Regna fœdus arctissimum utriusque
partis Commissarii propediem coirent. Cujus quoque rei prolixam spem
tunc acceperant.

Consensum est Præterea in alios quosdam articulos lit. M. qui Da- ^{Lit. M.}
nis ita petentibus secreto quidem habiti sunt, partem tamen cum prioribus
vigorem atque auctoritatem cum Dominorum Mediatorum, tum Com-
missariorum subscriptione adipiscebantur.

Eundem, quem supra annotavimus, candorem Danicum sub initium
statim tractatum Tostrupi satis quidem animadvertere licuit, quando in
Projecto suo ambiguus plerumque terminis fuisse usi, vel eum solummodo
in finem, ut tractu temporis pacta in sequiorem sensum detorquendi oc-
casionem sibi reservare possent, interim speciose affirmantes, se eandem
sententiam fovere, quam Suecorum verba præ se ferrent: Apertius tamen
ille se Roschildiæ exeruit, & præprimis, dum in conficiendo Protocollo id
admississe Dani postmodum deprehensi sunt, quod lege Cornelia de falsis
severissime olim coercitum novimus. Postquam enim Commissarii Suedici
in collationibus Projectorum Instrumenti Pacis inter cætera observassent,
Danos Projecti Suecici sententiam non semper verbis perspicuis expres-
sisse, super ambiguitate ista Danorum Declarationem non solum sibi ape-
riri petierunt, verum etiam ne salutari illi pacis negotio remora exinde ac-
cederet, sufficere putarunt, si verbalis Eorum explicatio majoris circum-
spectiois ergo Protocollo infereretur, ne ex diversa interpretatione sub-
secuturis temporibus inter Regna hæc Septentrionalia controversiæ
oriri possent. Imo ut huic rei certitudo sua firmiter constaret, à Ministris
Suedicis quæ utriusque partis fuerat sententia, in quibusdam magni mo-
menti rebus ad calamum Danis dictatum fuit. Atque ex illo capite fiebat,
ut eo faciliores essent Sueci, multisque in locis se dictionibus projecti Da-
nici conformarent. Contra omnem tamen spem repertum postea est,
non ingenue Danos hac in re egisse, sed Protocollo insigniter depravasse,
ut infra suo loco pluribus monstrabitur. Verum quicquid hujus sit, pa-
rum sane momenti id afferet, cum vigore factæ pacis omnia, ante & in ipsi
Tractatibus admissa, sublata penitus & oblivione sepulta sint: modo non
post conclusam pacem sinisteris suspitionibus materiam suppeditassent
Dani,

Dani, & quæ reduci debebat inter duos Reges mutuam confidentiam enormiter labefactassent. Interim S. R. M. Sueciæ inaudiens Tractatus Roschildenses ad finem ferme pervenisse, partem exercitus sui Wordingburgum, partem Corsæram abire iussit, ut firma adhuc glacie in Jutiam ac Fioniam trajicere possent; Comitique Tottio injunxit, ut itineri in Scaniam se accingeret, quo Urbes ac Castella à Danis cedenda suæ Majestatis nomine acciperet.

Sed vix nuncius de penitus conclusa pace ad Serenissimum Suecorum Regem Ringstadii tum degentem perferebatur, cum Hafnia accurreret cum literis Credentialibus à Rege Daniæ missus Ovvenus Julius, inter cætera exponens, non posse Regem suum promissa in Scania fortalitia tam cito, ut postulabatur, tradere, cum possibile non sit, (regelascebat enim) exercitum Suedicum è Sialandia educere; paratum tamen ipsum esse, castrum Helsingburgum sine mora in securitatem cedere. Et ut facilius Suecis imponeretur, prætexebat, non suppetere Regi Daniæ, unde milites illos Scaniæ præsidarios posset alere, exercitu Suedico in Sialandia hærente. Nec à proposito suo desistere volebat Julius, licet S. R. M. Sueciæ promitteret, se militibus istis interim de victu prospecturam. Unde, quod rerum facies suppeditare poterat, responso Ablegarum dimittebat Serenissimus Suecorum Rex & non parum ea re commovebatur, cum quid Dani agerent, facile conjicere liceret. Quam enim securitatem sibi polliceri poterat in Insula munimentis vacua cum exercitu consistens, si quæ in Scania erant denegarentur? Totus à Danorum pependisset arbitrio, potuissetque in maximas angustias redigi, si alii Danis auxilio accurrissent.

Et id suggesserat cujus suasu Ablegatio illa expedita erat Ordinem Generalium Fœderati Belgii in Daniam Legatus Beuningius, sanctissime pollicitus, futurum, siquidem munimentorum traditio sub isto prætextu differri posset, ut satis copiarum ad sublevandam Daniam Oceano iterum navigabili accederent. Adjungens insuper, si parum à pecuniis instructum esset Regnum, largiter easdem se subministraturum, quemadmodum etiam, ut fama ferebat, promissorum suorum quoddam specimen in mutuo danda pecunia tunc temporis ediderat.

Propterea Rex Sueciæ exercitum suum, qui partim Wordingburgum, partim vero Corsæram versus se contulerat, festinantissime revocari iussit, missis Roschildiam Secretario Ehrensteinio cum mandatis ad Commissarios severissimis, ut ad omnem Danis denegandi occasionem eripiendam super cessione Scaniæ peculiaris Recessus constitueretur. *lit. N.* In quod cum Commissarii Danici haut difficulter consensissent, (erat enim inter eos hac de re oretenus ante conventum,) exercitus Suedicus altera vice abitum paravit, Sed gelu tunc temporis remiserat, glaciesque tanto oneri

oneri ferundo par non erat, præsertim cum in revocando & dimittendo exercitu quinque vel sex dies elapsi essent. Et jam in patriam tendebat Serenissimus Suecorum Rex, cum à Rege Daniæ ipsi afferuntur literæ lit. O. Lit. O. quibus non solum quæ decessione Scania jam dicta sunt, confirmabantur, verum etiam Ipsemet in arcem Fridericiburgum ad mutuam colloquium invitabatur. Quod posterius duo etiam primariæ dignationis Nobiles Roschildiam missi repetebant, non abnuebat id S. R. M. Sueciæ, eoque parva suorum manu comitata venit. Magnam ibi licebat deprehendere utriusque Regis fiduciam, & in ambiguo hærebat, uter alteri plus crederet: majorne fuerit Serenissimi Suecorum Regis confidentia, qui paucis stipatus Danorum copiis fortioribus se immiscuerit; an vero Serenissimi Daniæ Regis, qui Suedico exercitu circumjacentem agrum omnem occupante è metropoli se tamen sua proripere non veritus fuerit. Quicquid vero hujus sit, illud sane verissimum est, dies aliquot amicissime ac fraterne inter duos hosce Reges insunt os illic esse, ut omnem animi rancorem depositum quivis facile conjiceret. Cui rei vel illud fidem adstruit, quod inter reliqua colloquia familiarissima Rex Daniæ supradicti fœderis, quo septentrionalia hæc Regna combinari invicem necessarium existimabat, mentionem quoque injecerat, & ut Legati propterea in Daniam mitterentur, à Serenissimo Suecorum Rege instanter requisiverat.

Priusquam itaque hic Gothenburgum, ubi Senatores Regni, triumque Ordinum Deputatos convenire jusserat, abiret, ut fidem quam Serenissimo Daniæ Regi dederat exolveret, & quicquid ad mutua inter Regna ista amicitia, ut & nuper factæ pacis confirmationem facere quid posset, prolixè præstaret, Malmogix Scanorum Legationem istam ordinavit, cum mandatis amplissimis, ut Danis tanto opere petitum, & a se promissum fœdus quamprimum componerent.

Paruere alacres quibus ea Legatione fungi injunctum erat Dominus Baro Steno Bielcke, Senator Regni, & Petrus Julius Coyget, Consiliarius Regis Aulicus, & idcirco mature se in viam dederunt, dieque decima nona mensis Martii currentis anni Hafniam appulerunt. Ibi quoque, ut Regios Legatos decet, in exceptione, introductione atque solita convivatione omnia honoris, humanitatis atque venerationis officia uberrime sunt experti, ut quilibet exinde colligeret, Legationem istam felicem ac optatum eventum sortituram. Non enim in solenni solum ad Regem Daniæ admissione, sed & in privatis congressibus prolixi erant Senatores Regni, in exponenda sua promptitudine, qua in arctius cum Suecis fœdus inclinarent, & qua sinceritate mutuam correspondentiam fovere cuperent, non parum acerbe invehentes interim in aliorum Statuum Ministros publicos, quorum variis delinimentis atque fucis isti bello præter spem impliciti fuissent. Sed

quam longe alia mens Danis fuerit, non difficile erit judicare illi, qui ex sequentibus docebitur, Danos sub prætextu fœderis id saltem intendisse, quo per cuniculos, ut ajunt, Tractatum Roschildensem si non omnino everterent, maximam tamen partem labefactarent, pacisque executionem protrahendo tempus aucuparentur, & prima quaque data occasione suas per vim & nefas, ut dicebant, amissas provincias recuperarent, quemadmodum hoc posterius plurimi Danorum Procerum palam effutire non erubuerunt.

Monstri instar erat, quod Fœderis, Tostrupi primum, deinde Roschildiæ Ministris Danicis, & denique Fridericiburgi Regi Ipsi toties expetiti delineationem in primo cum legatis Suecicis congressu, qui fiebat Hafniæ die 29. mensis Martii, Commissarii Danici Dominus Axelius Urop & Petrus Reetzius, ambo Regni Senatores, exhibere, & quod ipsis incumberebat, fundamenta jacere recusaverint. Die tamen ultima prædicti mensis Martii altera vice conventum fuit, & tum demum post multas tergiversationes summam fœderis concipiendi verbis saltem effingebant, in scriptis illam prius non exhibituri, quam Sueci prævisissent.

Si verum fateri licet, res parvi momenti videtur esse, minimumque referre, uter prior in eundi fœderis articulos in chartam conjiceret, nisi sub cinere isthoc dolofo ignis latuisset. Quid enim quæso aliud intendebant Dani, quam ut Suecorum animos expiscarentur, sibi que materiem corradere, illos ubique traducendi, aliisque Nationibus invisos reddendi, quasi soli Sueci essent, qui quicquid aliis quocunque demum modo in detrimentum vel præjudicium cedere posset, desiderarent. Et quo facilius Suecis imponerent petebant Dani, ut quæcunque vel verbis vel scriptis de fœdere agenda forent, clam omnibus & quam secretissime haberentur. Qua vero silentii lege alios obstringere volebant, ejusdem ita imprudenter rei facti sunt, ut primum à Suecis sibi traditum Projectum amissum esse faterentur, noxa in se vis vix excusanda, nedum in ejusmodi, ut pro se ferebant, arcanorum custodibus. Probe tamen res suas curasse illos dices, nisi publici id quasi juris fecissent, omneque quicquid vel scriberetur, vel diceretur cum aliis, præsertim vero Fœderati Belgii Ordinum Legato Beuningio, cujus arbitrio consilioque Dani sua proposita, studia & decreta dispensarent atque moderarentur, communicassent. Ut non semel hic propterea gloriatus sit, per se solum stetisse, quo minus inter Suecos & Danos fœdus coaluerit. lit. P.

Verum quid commodi in Regnum Daniæ exinde redundaverit, aut in posterum redundare possit, quod sinistris ejusmodi consiliis aurem præbuerit, eventus docebit. Illud certum est S. R. M. Sueciæ illo fœdere non aliè respexisse, nisi ut mari Balthico commerciisque sua constaret securi-

curitas, Regnumq; Daniæ, Confœderationis illius virtute, ab aliorum hostium insultibus tutum redderetur. Id quod si ullo tempore, tunc sane erat pernecessarium, & omnia Suecorum Projecta de fœdere ineundo, præfertim vero ultimum lit. Q. satis luculenter ostendunt, non alium fuisse scopum, præterquam mutuam Regnorum Septentrionalium securitatem stabilire sine ullius præjudicio & detrimento, quemadmodum majoris cautionis ergo projecti supra laudati articulo undecimo verba isthæc affixa legi possunt. Lit. Q.

Contra Dani quavis alia sentiebant, omnemque suam astutiam eo dirigebant, ut sub specie faciendi arctioris fœderis se clanculum à Tractatus Roschildensis obligatione immunes redderent, & constringendo Sueciam plurimorum punctorum executionem à dubio bellorum eventu, quibus implicitum esset Regnum istud, suspenderent, parum attendentes, quod Tractatus absolute loquatur, & à momento statim constitutæ pacis obligationem inducat. Multa equidem heic proferri possent de iniquissimis Danorum postulatis, quibus in Projectis suis Regnum Sueciæ onerare non sunt veriti: sed quoniam in eorum ultimo lit. R. (licet saltim in speciem) pars emandata & expuncta sunt, pars ex mutua collatione projecti Suecici & Danici cuius facillime apparet, silentio involventur, & id solummodo dicetur, quidnam denique Tractatum de ineundo fœdere omnino disturbaverit. Lit. R.

Articulo tertio Transactionis Roschildensis inter cætera cautum erat, debere Regna Sueciæ & Daniæ viribus omnibus impedire, ne ulla peregrina classis bellica per freta sive Balthicum sive Oresundicum in mare Balthicum sese penetret, eo scilicet fine, ut Rex Regnumque Sueciæ unâ cum Regno Daniæ superioritatem suam & Dominiû, quod pro indiviso in & supra mare Balthicum hodie possident, & ab immemoriali jam dum tempore possederunt, contra quosvis Ejusdem Turbatores, cujuscunque demum generis sint, aut quocunque prætextu id fiat, illibatum atq; intemperate conservare queant.

Causam huic rei præbuerat tum Residentis Polonici ante annos aliquot Hagæ Comitum instituta negotiatio, concernens fœdus quoddam inter Regem Poloniæ & Uniti Belgii Ordines ferendum, cujus inter reliqua hic quoque scopus, ut classis bellica instrueretur, & in mare Balthicum mitteretur; tum quæ anno post millesimum sexcentissimum quinquagesimo sexto Belgarum classis contra jura Septentrionalibus hisce Regnis acquisita, assentiente tamen Rege Daniæ, ut condomino, non solum per fretum Oresundicum, ad ferendum S. R. M. Sueciæ hostibus suppetias, mare Balthicum ingressa erat, veram etiam navibus aliquod Danorum bellicis, contra datâ tam verbis quam scriptis fidem aucta, multa variaque

riaque incommoda post se traxerat. Quibus ut in posterum iretur obviam, aliisque Nationibus, quod exinde prætereundum fors possent jus, assensu saltim condomini, classem in mare Balthicum mittendi, omnino elideretur, necessarium Suecis visum est, Regem Regnumque Daniæ omni efficacissimo modo obstringere, ut non solum in id nunquam consentire, sed & quando peregrina quædam classis alterutro horum Regum dissentiente mare Balthicum intrare tentaverit, conjunctis cum Suecia viribus istud impedire tenerentur. Volebat enim S. R. M. Sueciæ, si quando in hostes suos arma stringeret, à tergo sibi prospicere, & mare versus securitatem præstare, nec concedere, ut alii Status ejusmodi actus plures in posterum exercendo, in ingens præjudicium & damnum Regnorum Borealium jus sibi aliquod præscriberent.

Cæterum Dominium istud maris Balthici & exinde pullulantia jura omnem peregrinam classem bellicam excludendi, duobus hisce Regnis Sueciæ & Daniæ solum competentia, operose heic demonstrare non attinet, cum inter Regna isthæc ea de re nulla extet controversia, neuterque Regum jure suo adversus Turbatores utens, alterum habuerit contradicentem. Exemplum præbuit gloriosissimus olim Sueciæ Rex Gustavus Adolphus Magnus, qui in disjicienda, quam Auspiciis Germani Imperatoris Ferdinandi II. Dux Fridlandiæ in mari Balthico apparabat, classe, à Rege Daniæ nunquam fuit impeditus. Similiter Christianus IV. Danorum Rex cum navem illam, quæ Polono nomine non procul urbe Gedano prætereuntibus vectigalia imponere cœperat, in fugam ageret, nec Sueciæ Regem sibi contrarium expertus est. Et testantur id quæ in hanc rem tunc temporis ab utroque Regum in lucem publicam emittebantur.

Equidem ut Danorum petitis deferrent Sueci, articulus tertius Transactionis Roschildensis, quemadmodum & Tostrupi factum est, ita formabatur: **ne ulla classis inimica bellica in mare Balthicum admittatur.** Sed hoc sensu, uti Commissarii Danici ipsimet explicuerunt: quod nulla peregrina classis, sub quocunq; demum prætextu, mare Balthicum ingredi quæat, quæ non ipso facto vel uni saltim horum Regum inimica æstimanda foret, quodque hoc in loco **peregrina & inimica** synonymorum naturam obtinerent. Hinc factum est, ut majoris evidentia gratia in prædicto articulo tertio ista duo epitheta conjungerentur, præsertim quod Dani præ se ferrent, vocem **inimica** vel propterea apponendam, ne aliis Statibus sinisterarum suspitionum materies exinde forsitan subnasceretur.

Verum

Verum enimvero Dani, quos & ratione proprii juris vel interesse, & præterea virtute pacificationis Roschildensis ad excludendam mari Balthico omnem peregrinam classem bellicam cum S. R. M. Sueciæ concurrere oportebat, siquidem violatæ pacis manifesto rei fieri nollent, aliam omnino & diversam sectantur viam, & tantum ut armis victricibus Suecorum obicem ponere possent, ab obligatione ista sese extricandi omnes ationes in iere.

Cui perficiendo perquam commodam sibi natam arbitrabantur occasionem in Tractatibus de ineundo fœdere, in quibus puram illam & absolutam de exclusionem peregrinæ classis è mari Balthico obligationem, in conditionalem, ut putabant, clanculum commutare, vel accuratius loquendo, in incertum diem ac tempus differre poterant. Nam etsi sæpe laudatus articulus tertius Transactionis Roschildensis non obscure affirmet, utrumque Confœderatorum horum Regum teneri, non tantum modis omnibus impedire, ne peregrina quædam classis bellica per Balthicum sive Oresundicum fretum in mare Balthicum irruat, sed & ne alius præter dictos Reges classem ibi apparare aut exercere præsumat; Non ventur tamen Commissarii Danici obligationem istam in Projectis suis ad eum casum restringere, quando quibus nunc occuparetur Regnum Sueciæ finita bella forent, & tum demum se ad illud præstandum obstrictos, quemadmodum ex articulis 4. & 5. Projecti Danici ultimi satis evidenter apparet.

At veniam mereretur forsitan tentasse id, nisi undique conquisitis interpretamentis ibi latentem sensum incrustare allaborassent. Cum enim Legati Suecici solide satis demonstrarent, adjectam illam conditionem, seu verius dicendo, dilationem mutui auxilii omnino supervacaneam, quod nequiquam mens sit, modernis Suecorum bellis Regnum Daniæ involvere; quin potius promissum subsidium esse tantum maritimum, in certo ac definito decenter armatarum navium numero consistens, quo Regnum Sueciæ neque adversus Moschum, neque Polonum, vel etiam Germanorum Imperatorem, Hungariæ tunc Bohemiæque Regem, quippe qui omnes maritimis viribus nusquam valerent, indigeret; fœdusque eos saltem respicere, qui extra mare Balthicum habitantes fœderatis Regnis acquisita jura intervertere conarentur: id à Danis responsitulare; neminem peregrinum, durantibus Suecorum cum Moscho, Polonis, Domoque Austriaca Imperialis lineæ bellis, classe aliqua mare Balthicum ingredi ausurum, nisi qui uni dictorum Sueciæ hostium confœderatus sit & socius, & hac ratione non novum istud bellum, sed idem cum modernis fore. Nolebant itaque Dani dictam illam clausulam: quando finita erunt bella, quæ Regnum Sueciæ nunc gerit; omittere, adhibentes insu-

per varios acerbosque sermones, quos heic omnes enarrare nimis longum esset.

Et quoniam in Tractatu fœderis duorum generum res comprehendebantur, scilicet quæ consequentia pactorum Roschildensium, & hoc nomine obligationis perpetuæ erant; & quæ ex speciali conventionenasciebantur, ac post ictum demum fœdus vigorem accipere, & ad certum solummodo temporis spatium adstringi debebant, Legati Suecici, prout natura & ordo rerum requirebat, differentiam istam in Projectis suis sollicitè semper observarunt, ut præprimis ex articulo XII. videre licet. Dani vero, qui tum demum suo probe se officio functos credebant, si contra audentiores irent, licet hujus rei sæpissime admonerentur, in articulis 4. 5. & 10. projecti sui confundebant omnia, & quicquid demum Tractatu fœderis comprehendebatur, id omne à ratificatione illius incipere, & subsequentes proxime duodecim annos tantum durare debere volebant, non habita ratione, quod quæ conservationem & defensionem Domini in mare Balthicum concernunt, à tempore statim factæ pacis obligationem perpetuo duraturam, ut pacta ipsa produxerint. Idem confusionis fatum subiit quoque auxilium istud, quod ad excludendam & ejiendam mari Balthico peregrinam classem bellicam, juxta Pactorum Roschildensium tenorem, ab utroque regno invicem præstandum erat. Per omnia enim æquiparabatur illis suppætiis, quas vi futuri adhuc fœderis, scilicet si unus Regum ex alio capite & extra mare Balthicum bello laceraretur, & ad decem saltem naves bellicas duodecim proxime secururis annis subministrandas adstringebantur, invicem mittere tenerentur. In nullum sane alium finem isthoc omne videtur factum, nisi quod dignos adeo Dani Suecos judicarent, quos tam aperte dolis luderent, & ex innato in gentem odiam bardos atque stupidos crederent, ut per obliquum conventa pacta subruï & everti deprehendere nequirent. Et si dicendum quod res est, videtur verisimile, nisi quorundam intempestiva credulitas, & nimia incandorem Danicum fiducia obstitisset, non ita temere forsitan oretenus facta Danorum explicatione Roschildiæ acquiescisse Commissarios Suecos, nec facilitate sua ut idem Hafniæ tentaretur effecisse.

Postquam itaque Legati Suecici animadvertissent, contortis illis limitationibus Danos omnem futuro fœderi vim atque efficaciam subtrahere velle sinistrasque illas suspiciones, quas vel nudum fœderis mutui nomen Septentrionalibus hisce Regnis apud alias Nationes creare poterat, (hoc enim *μορμολόκειον* non secus ac caput Gorgonis tantum non quotidie obiectabatur) dicis saltem gratia prætendi, & quem à conclusa recenter pace verbis prodebant contrahendi fœderis fervorem non tepuisse solum, sed omnino evanuisse, frustra laborem insumere, inanique spe diutius lactari

nole-

nolebant, præsertim cum non obscuris indiciis pateret, alienis nervis Danorum consilia moveri. Ipsimet proinde seponendi Tractatus fœderis autores extitere, tutius judicantes & consultius, si illius sanctio post finita, quæ nunc geruntur Suecis bella, reiteraretur, & interea quod executionem pacis Roschildensis, & peregrinæ classis à mari Baltico exclusionem spe stat, peculiari cuidam Recessu, ut vocant, Declarativo infereretur. Sed quanta alacritate Commissarii Danici prius amplexabantur, ita posterius manibus pedibusque removebant, illum soli lumen fœnerari dicitantes, qui Roschildensia pacta in hoc capite clarissima magis adhuc elucidare fatageret. Non injuria heic ambigeres, utrum ingratitude an vero imprudentiæ nomine Dani plus notandi veniant, nisi constaret, illam nunquam nisi in pessimum quemvis, hanc interdum & in bonum virum cadere posse, & vel propterea priori multum inferiorem esse. Talem namque Regem, cui divini Numinis auxilio & felicissimo armorum suorum successu univèrsam pene Daniæ Regnum erat obnoxium, & si quam justa ira incenderat, vindictæ litate voluisset, omnino integrum, omnes & singulos exules ac miseros reddere, technis atque fraudibus circumvenire velle, postquam pacem dederat, maximamque Ditionum partem in stuporem totius Orbis restituerat, id sane deploratæ est ingratitude. Imprudentiæ vero maximæ, tunc temporis animi sui pravitatem prodere, quando valentissimo exercitu ipsis adhuc Regni Daniæ visceribus incubabat, & pro lubitu de iis, ut pacis violatoribus, supplicium sumere poterat. Sed quemadmodum magnæ illæ atque generosæ animæ ad vindicandas injurias non ita faciles descendunt, præsertim si absque inferentis interitu emendationes spes adhuc effulget: ita S. R. M. Sueciæ omnia prius experiri malebat & tentare, an Dani rationibus & extra vim in gyrum officii redigi possent. Id quod commodius fieri non posse putabatur, quam si pacta Roschildiæ inita declaratione quadam elucidarentur.

Diducendi autem & declarandi Tractatum istum Roschildensem, ut supra dictum, hæc erat causa, quod Dani per varias querelas & undique conquista gravamina Suecos contraventionum & violatæ noviter conclusæ pacis insimulabant, pactisque Roschildensibus omnino alium & menti Contrahentium minime respondentem sensum affingebant, & quod præterea in Transactione ista invicem promissa quædam erant, quæ per necessariam & indeclinabilem consequentiam Pactorum Bromsebröensium immutationem in quibusdam locis post se trahebant. Istis omnibus quo mature iretur obviam, & quantum humana quidem providentia fieri potest, vel discordiarum semina funditus evellerentur, qui ad sancendum fœdus missi erant Legati Suecici ut eodem labore defungerentur à Serenissimo Rege suo postmodum fuere jussi.

ipsis fuit intermissum, quod officii ratio exigeret, & à proposito scopo, qui erat perpetua pax & tranquillitas inter Regna hæc borealia, non ablueret. Hunc in finem cum Commissariis Danicis quam sæpissime coierunt, omnique dexteritate ac prudentia quicquid unquam in controversiam venire poterat, in lucem protraxere, ut non injuria gratulandi sibi ansam Dani habuissent. Quid enim quæso magis necessarium Regno Daniæ, in ejusmodi præsertim conditione, siquidem sincero animo & non fucata intentione pacem fecerant. Quid acceptius DEO? quid denique gloriosius in conspectu universi Orbis fuisset, quam simul ac semel omnibus olim orituris controversiis inter vicina & iisdem sacris addicta Regna materiem atque causam omnem eripuisse? Nihilominus quasi fata ipsa Danorum aciem omnem præstrinxissent, nunquam illis sedit animo salutare hocce opus serio promovendi. Nam licet Legati Suecici nihil omnino proferrent, nisi quod in se æquum esset, nec ipsi Dani quod carperent invenirent, præterquam quod frustra laborem suscipi in explicando eo dicerent, quod in se satis perspicuum, veramque Contrahentium mentem dilucide exprimeret: factum tamen postmodum est, ut quando majoris cautionis ergo scriptis comprehendere urgerentur, de quibus utriq; parti mutuo conveniebat, aliam formam induerent. Transactioni Roschildensie ejusmodi sensum affingentes, qui partim omnia navibus Suecicis, fretum Oresundicum vel Balthicū transeuntibus, acquisita beneficia enervabat atque elidebat, partim vectigalium immunitatem, qua tamen vigore Jurium & Recessuum Regni, maxime vero pactorum Bromsebroënsium frui ipsas necesse erat, insigniter labefactabat.

Hoc videtur verisimile, neminem qui iræ atque odii causas procul habet, & horum Regnorum Septentrionalium conditionem ac commercia novit, persuadere sibi posse, Suecos, penes quos tum temporis rerum in Dania arbitrium, & leges hostibus ferendi facultas erat, Roschildiæ adeo fuisse occæcatos, ut conditionem suam deterioiorem velint redditam, præsertim in tam delicata re, cujus generis literæ salvi passus & Certificationes sunt, & quarum formulæ, jura atque valor tanta sedulitate ac sollicitudine Bromsebroæ definita erant.

Similiter nemo facile reperietur, nisi cavillandi libidine infectus, qui articulum quartum Transactionis Roschildensis, præsertim vero verba illius initialia: omnes & singulæ naves Suecicæ, cum cujuscunque generis mercibus quas vectant, &c. aliter interpretari queat, nisi quod omnes naves Suecicæ cum mercibus, cujuscunque demum generis, aut cuicunque sint, liberæ & ab omnibus oneribus immunes Oresundum transire debeant, modo literas quas vocant salvi passus, navium dominos deno-

denotantes exhibuerint, si tantummodo sequentia istius articuli verba probe consideraverit. His non obstantibus Commissarii Danici tam priusquam posterius, ut & plura pacis executionem concernentia in dubium vocarunt, idque contra omnem verisimilitudinem, rationem, Protocollo- rum fidem, & eorum conscientiam, qui Transactioni Roschildensi semper interfuerunt, præfracte defendere sunt ausi.

Haut vero quid absimile dixerit, quicumque dixerit, ne minimum quidem eorum, quibus virtute pactorum Roschildensium tenebantur, post conclusam pacem sua sponte præstitisse Danos, imo plurima non præstituto tempore executioni mandasse, nec unquam forsitan fecisse, nisi S. R. M. Sueciæ res in eo statu fuissent, ut vi & armis adigere illos ad id potuisset.

Longum nimis foret enarrare omnes callidas machinationes, prætextus, cavillationes, tædiosas tergiversationes & procrastinationes, quibus Dani sperabant se declinare posse pacis Executionem, tempusque aucupari, donec ob nova aliis in locis emergentia bella exercitus Suedicus Daniam migrare cogeretur. Itaque dictos Tractatus Executivos communi famæ ac Novellis, ut dicunt, accommodarunt, modo eosdem protrahendo, scilicet quando nunciabatur, vel Moschum ingentem apparare exercitum, quo sine dubio Suecos in Finlandia & Livonia aggressurus sit; vel Cosaccos cum Polonis pacem injisse, & propterea Suecis patum spei relictum ad componendas ibidem loci controversias; vel Hungariæ tunc Regis in Germanorum Imperatorem electionem non ulterius differri posse, qui una cum Electore Brandenburgico Suecos turbare, alioque trahere non intermissurus sit; modo eosdem, ut videbatur, maturando, quando contraria iisdem afferebantur. Ita ut conferenti tempora Congressuum juxta tenorem Protocolli appareat, dum demum Danos executionem pacis, & quasi promissis itare vellent, simulasse, quando variis nunciis confirmabatur, vel Electorem Brandenburgicum fœdus cum Rege Hungariæ contra Suecos initum ratihabere nolle; vel Suecorum in Russia Legatos libertati iterum restitutos, & inter Moschos ac Polonos bellum denuo oriturum; vel Electionem Imperatoriam Francofurti præter spem produci; vel Christianissimū Galliarum Regē, cum Serenissimo Domino Protectore Angliæ, Hispanum exercitū profligasse, & quæ sunt hujus generis plura.

Satis equidem tædiosum erat Tractatibus ita circumduci, tædiosissimum vero, quod istarum procrastinationum culpam omnem à se remove-
vere contendebant Dani, non Hafniæ solum, sed ubique extra Regnum disseminantes, Suecos, simul atq; unum obstaculum remotum esset, novū undiq; corradere, quo nunquam Ipsis prætextus decissent, ultra terminum evacuationi definitum non sine maxima provinciarū desolatione ac ruina in Dania cum exercitu commorandi. Sed ut omnia isthæc falsa atque ficta.

funt, ita eum solummodo in finem à Danis proferebantur, ut quantum sua quidem fide ac autoritate possent, Suecos universo orbi invisos redderent, & in eos omnem culpam procrastinationis derivarent.

Exinde quoque factum est, ut statim atque Legati Hafniam venire, Dani Suecos non servatæ pacis tam verbis quam scriptis accusare non cruerint, easdemq; querelas postmodum non apud illos solum, sed & apud S. R. M. Sueciæ per Owenum Julium Gothenburgi repetierint, & quidem præter omnem æquitatem atque rationem, detorquendo pacta in suum commodum, directò contra verborum tenorem & disertam conventionem, quemadmodum infra pluribus demonstrabitur.

Neque hoc sine suspitione doli factum videtur, quod Commissarii Danici, inaudientes Legatos Suecicos autoritatem Protocolli sæpissime allegare, & exinde utriusq; partis Commissariorum verbalem explicationem & genuinum sensum Instrumenti Pacis demonstrare & luculenter ante oculos ponere, noluerint secum adducere hominem, qui negotio isti vacaret, & in Notitiam Posteris Protocollo infereret, quæ in Congressibus dicta factaque essent. Admoniti hac de re à Commissariis Suecicis ad excusandam Protocollistæ absentiam hoc habebant, scilicet Nobilem illum ex Cancellaria, qui sub initium Tractatum per mentem ferme labore isto fungebatur, urbe nunc abesse. Quasi vero ejus generis penuria laboraret Dania, nec alius Hafniæ reperiretur, qui surrogari potuisset.

Augebat & illud non parum suspitionem, quod Commissarii Danici, licet non semel commonefierent, nunquam tamen in id induci poterint, ut personas suas ad Tractatus Executivos solenni Commissione atque plenipotentiâ legitimarent. Equidem negari non potest, cum prima vice ob ineundum fœdus conventum esset, utriusque partis Commissarios debitas suas, & ejusdem ferme tenoris Plenipotentiâs invicem extradidisse & permutasse; sed illæ principaliter fœdus tantum concernebant, nec post illius tanquam rei primariæ sublationem seu cassationem sufficere poterât, quemadmodum ex Legatorum Suecicorum Plenipotentiâ dilucide apparet. **Lit. S.** Quapropter hi novis mandatis à Rege suo instructi Danis id significabant, Originalia sive Authentica producebant, copiamque describendi faciebant, instantissime simul urgentes, ut pro more consueti iisdem se quoq; communirent, quo rei isti sua ratio & solennitas per omnia constaret. Sed frustra heic insutæbatur omnis labor, & Dani ne hodie quidem, quod toties promiserant, præstiterunt.

Non vero grave illis esse poterat, sibi quoque de ejusmodi Plenipotentiâs, ut fundamento & essentiali parte Tractatum, prospexisse, cum istarum formulam Suedicæ suppeditarent. Nec memoriæ fragilitatem jure causabantur, toties propterea admoniti. Nec denique novum Ipsis erat & infg-

infolitum ; quod sub initium Tractatus alicujus Commissiones invicem permutandæ sint, quippe qui ante paucas hebdomadas, in primo ob fœderis sanctionem instituto conventu, eadem solemnia adhibuerant.

Ex quibus omnibus sicut facile est colligere, quid animis Dani agiterint, ita ulteriori enarratione quarundam rerum, Declarativum atque Executivum Recessum concernentium, magis adhuc id illuminabitur.

Antequam autem ad exponenda ea descendamus, operæ pretium erit paucis enumerare, quomodo circa satisfactionem Serenissimo Duci Holsatiæ Gottorpiensi promissam Dani sese gesserint. Erat Serenissimæ Domui Holsatiæ Lineæ Gottorpiensis vetus controversia cum Regibus Daniæ itidem Ducibus Holsatis circa Slesvicense Capitulum & Præfecturam Schvvabstedensem, quorum dimidia pars jure optimo ad prædictos Holsatiæ Duces ab annis jamdum septuaginta pertinerat. Nihilominus Daniæ Reges integrum Capitulum & Præfecturam sibi attribuerant, non attendentes, quicquid vel crebris sollicitationibus & missionibus, ut & Arbitrorum ad id communi consensu electorum congressibus Duces Holsatiæ pro vindicando jure suo conarentur.

Præterea sub initium nuperi belli subditos alte-memorati Ducis miles Danus continuis exactionibus ita emunxerat, ut pejora vix ab hoste metuenda forent, & vel Nobiliū, qui ob communionem Regiminis Daniæ quoque Regi sunt obnoxii, melior quam Ipsius Serenissimi Ducis conditio fuerit.

Idem expertæ erant Ditiones istæ in bellis, quæ cum Ferdinando II. Germanorum Imperatore, & postea cum Sueciæ Regno gessit Christianus IV. & premebatur Dux oneribus belli, quod nec suaferat, nec, pro ut Unio Regni Daniæ cum Ducibus Slesvicensibus expresse requirebat, unquam approbaverat, hoc solummodo prætextu, quod ratione Ducatus Slesvicensis Vasallus esset Regni Daniæ, & in administratione istius, ut & Holsatiæ Ducatus cum Regibus Daniæ alternaret.

Accedit quod Regni Daniæ Mareschallus Billæus, à Magno Regni Magistro Gersdorffio in hanc rem admonitus, fortalitiis Serenissimi Ducis infidias struxerat, & ex illo capite munimentū Stapelholmense occupaverat.

Cum itaque Serenissimus Dux maximo cum suo damno edoctus esset, se præter meritum omnibus Daniæ bellis implicati, & quamvis Ducatum istum Slesvicensem ut feudum francum possideret, communem tamen utriusque prædam fieri, non injuria studuit se ab onere illo Vasallagii, & cōmunionis in Regimine Ducatum liberare; & insuper non solum jus suum in dimidiam partem Capituli Slesvicensis & Præfecturæ Schvvabstedensis una cum tot annorum fructibus asserere, verum etiam illati sibi damni debitam compensationem acquirere.

Hujus sui voti ut eo facilius compos fieret, Serenissimus Rex Sueciæ tum
cogna.

cognitionis & affinitatis vinculo ductus, tum quod in odium Suecorum à Danis multa acerba perpeffus erat, operam suam obtulit, qui pacis conficiendæ causa missi erant serio injungens, ut ejus reiratio quam optime haberetur.

Nec defuere officio suo Commissarii Suecici, remque omnem eorandem deduxerunt, ut Commissarii Dani in tria illa postulata, scilicet de Præfectura Schvvabstedeni & Capitulo Slesvicensi, quorum dimidiam partem jure suo, alteram loco fructuum perceptorum, nisi aliter restituerentur, requisiverant; item de liberatione ab onere feudali, & denique de cessatione communionis in administratione Ducatum cōsenti-
rent. Quibus ut Commissarii Suecici acquiescerent à Dominis Mediatoribus enixe urgebatur. Cum autem quam loco satisfactionis pro illato damno, & securitatis de non amplius turbando Serenissimo Duci præstandæ, Civitatem Rendsburgum postulabant Commissarii Suedici, simpliciter & præfracte denegarent Dani, nec Suedicis in præjudicium Serenissimi Ducis circa eandem dispensare integrum esset, totius rei expeditio in adventum Legatorum Holsaticorum, qui singulis pene momentis expectabantur, rejecta fuit, ita tamen ut peculiarem in Transactione Roschilden-
si articulum materia ista constitueret, cujus vigore æqua Duci satisfactio ante secundum diem Majj danda promittebatur.

Equidem negari nequit, verba articuli esse generalia, nec restringi satisfactionem ad quatuor illa postulata, quibus Serenissimi Ducis nomine insistebant Commissarii Suedicici; quoniam tamen præsentibus Dominis Mediatoribus Dani priora tria jam dum promiserant, quæ propterea solum, quod mandati Ducalis defectum Suecis temper opponebant Dani, scripto comprehendi non poterant, vix possibile erat tam sinistre de Danis suspicari, quod coram tot testibus omni exceptione majoribus acta & pronunciata in dubium vocare ausuri essent, præprimis cum ipsemet Rex Daniæ Christianissimi Regis Legato ejus rei non obscuram spem fecisset.

Verum enim vero quam primum Hafniam ventum, & de satisfactio-
ne ista cum Legatis Holsaticis agi cœptum est, ibi diversum omnino vultum finge-
bāt Dani, & partim præsentib⁹ Dominis Mediatoribus Roschil-
diæ promissa negando, partim varias latebras & effugia quærendo præsti-
tutū tempus sibi elabi patiebantur. Et ut indolem suam cō magis proderet,
Lit. T. Ablegato Anglico Domino Medovio protestationem lit. T. insinuabant,
qua omnem in Holsatos non expediti negotii culpam rejicere satagebant,
istamque controversiam arbitris quibusdam committere volebant, parum
considerantes, illum compositionis modum in hac materia toties hæcenus
frustra tentatum esse. Hinc nemini Protestationem istam approbabant,
nisi cui promittere & præstare unum idemq; sunt. Cum enim articulus vi-
gefi.

gesimus secundus Tractatus Roschildensis disertis verbis Danos obliget ad satisfactionem Serenissimo Holsatiæ Duci ante secundam diem Maji præstandam; utique non sufficiebat, se velle subicere iis, quæ ab utraque parte delecti arbitri statuissent; nec satisfacisse dicendi erant, qui nudis promissis rem protrahere anhelabant. Præterea non per Arbitros, sed utriusque partis Commissarios de satisfactione conveniri debebat, quanquam & hac in parte, siquidem Dani litem istam diremtam maluissent, sine ambagibus res expediri, & in Dominos Mediatores compromitti potuisset, quorum arbitrium Legati Suecici Holsatis haut abnuentibus proponebant. Sed ad stomachum Danis id non erat, qui defectum mandati satis frivole prætexebant, non secus ac si è longinquo & oris dissitis petendum illud esset. Re ipsa vero Dominorum Mediatorum arbitrium ideo declinabant, quod scirent Dani, ipsos Roschildiæ promissorum gnarose esse, & coram ejusmodi Judicibus malæ suæ causæ parum roboris accessurum. Imo quasi fidem datam solvere piaculum Danis esset, non defuerunt, qui sub prætextu causæ Holsaticæ pacem rumpi volebant, quemadmodum hujus generis consilia in aula Danica foveri Christianissimi Regis Legatus Hugo Terlonius S. R. M. Sueciæ Legatis Hafniæ aperuit. Id quod eo magis videtur verisimile, quod controversiæ Holsaticæ componendæ Alefeldius fuerit adhibitus, ille scilicet, qui una cum Collegis sibi cognominibus Tractatus cum Suecis ad accessum saltim Confœderatorum ducendos modis omnibus suaferat. Unde ambo ad hanc causam Holsaticam Deputati Danici loco satisfactionis minas in Serenissimum Ducem jacere non fuerunt veriti, eructantes, non semper ad futurum exercitum Suedicum, quo fretus minus æqua Danis imperare posset. Quasi vero iniquum esset id tibi vindicare velle, quo præter jus & fas à septuaginta jamdum annis carueras; vel istud oneris à cervicibus tuis depellere, ejus causa bello exitiabili sine omni noxa jam ter fueras immixtus; vel denique pro illato damno redhostimentum debitum expetere.

Tandem post longas disceptationes, & cum Legati Suecici Danis in os dicerent, exercitum, licet reliquis omnibus præstitis, imperfecta tamen eare non ditcessurum, sopita illa fuit controversia, quanquam nec definito tempore, nec iis quidem omnibus obtentis, quæ Roschildiæ jamdum promissa erant. Et hoc obiter.

Cum itaque, ut supra dictum est, Dani aliorum suggestionibus persuasi formulam fœderis fraudulenter ac malitiose conceperint, & Tractatus istos abruptendi causam præbuerint, Legati Suecici articulum illum defensionem superioritatis & jurium in mare Balticum spectantem, ad uberiorem Declarationem articuli tertii pactorum Roschildensium una cum reliquis punctis declaraturis peculiari illi recessui incluserunt. Non enim

D

enim

enim ulla apparebat ratio, quæ Danos impedire poterat, quo minus id rati-
 Lit.V. haberent, siquidem articulus ille lit. V. excerptus erat ex articulis deli-
 neati foederis ab utriusque partis Commissariis dudum placitis & approba-
 tis, cum quibus scilicet per omnia conveniebat, quemadmodum ex mu-
 tua istorum articulorum collatione satis liquido videre licet.

Sed quales quæso Dani heic se exhibebant? Scilicet animadvertentes necessitatem sibi imponi, vel admissione istius puncti præscindere sibi occasionem, qua sub prætextu aliquo & juris specie ab obligatione pactorum Roschildensium, præsertim vero illius articuli tertii se liberare possent; vel illius rejectione intempestive admodum prodere occultatam hætenus intentionem, qua ad perpetuam Transactionis Roschildensis observantiam obstringi volebant, tutiorem semitam eligunt, & contendunt, Transactionem Roschildensem, quod ad hoc caput, esse clarissimam, nec ulla explicatione indigere; seque eandem fovere sententiam, quam punctus iste in projecto Suedico formatus præ se ferret. Ad evitandam saltem suspicionem, quam aliæ Nationes exinde arrepturæ essent, se nolle fieri, ut articulus iste tam dilucide peculiari Recessui infereretur, quemadmodum etiam in Projecto suo Declarativo eundem semper omiserunt.

Hinc cum Legatis Suedicis proclive esset judicare, monstri quid heic ali, & anguem, ut dicitur, latere in herba, ostendebant Danis in aliquot congressibus, quam esset necessarium, articulum istum non excludi, siquidem per illum removeri possint, quicquid variarum interpretationum super tertium punctum Transactionis Roschildensis prava quorundam astutia futuris temporibus fingere valeret. Omnino requiri, ut S. R. M. Sueciæ de sincera Danorum propensione in se reddatur certior; nec novum atq; inauditum esse, rem maximi momenti, ut ut elare proposita videatur, ita particulatim definire, quo evadat clarissima, subtilibusque ingeniis, quod contorqueant nihil reliquum maneat. Quod si vero suspicio aliis populis exinde oritura solummodo obstaret, ad illam declinandam non unas patere vias. Possent enim materiam istam, quod in ejusmodi casibus non infuetum, vel secreto aliquo articulo comprehendere; vel oralem illam Commissariorum Danicorum expositionem, ipsis consentientibus, Protocollo ab utraque parte subscripto ad futuram notitiam debite inferi & inscribi, ut de genuino illius articuli sensu & Contrahentium Principalium sententia nunquam dubitari queat. Verum enim vero quemadmodum sinistra illa aliarum Nationum suspicione solummodo utebantur, ut res ista inexpedita præteriret; sic quod Sueci proposuerant, Danis gratum esse non poterat. Qui enim possibile est, inquirunt, ut in publicum non emanet illud, ad ejus notitiam non duo tantum Reges, sed utriusque Regni Senatores & multi alii adhibentur. Non esse se præterea in hanc rem à Rege suo instructos, & mente

mente jam dum præcipere, nunquam sibi concedendum, ut isthac de re cum Suecis secretum articulum constituerent. Tandem cum à Legatis Suedicis instantissime urgerentur, consentiebant, ut ore tenus facta explicatio de genuino sensu articuli tertii Transactionis Roschildensis debita formula in Protocollo annotaretur, eum saltim in finem, ne in peculiaria Recessu postmodum ista res attingeretur.

Propterea Legati Suedici probe recolentes, quod autoritatem Protocolli Roschildensis enervare jam dum ausi fuerint Dani, & privatum illud saltim scriptum æstimaverint, quod plenariam probationem inducere non posset; parum roboris & securitatis in Danorum ista concessione positum videbant, imo non plus, quam in orali eorundem declaratione. Metuendum enim erat, ne ut antea, ita & in posterum negarent, ipsis consciis ac assentientibus id in Protocollo annotatum esse, maxime quod ab illorum parte adesset nemo, qui Protocollum concinnaret, ut supra jam dum dictum est. Proinde necessario requirebatur, ut tam Suedici quam Danici Commissarii Protocollum, quod ad hanc partem subscriberent, illudque sigillis suis communirent. Proponebatur id quidem Danis, sed qui ludibrio tantum habebant Suecos, procul istud rejiciebant, nunquam non defectum mandati causantes. Denique cum post acerrimas contentiones frivolis istis excusationibus non moverentur Legati Regii, exuebant larvam Dani, & quod in commodius usque tempus pectoribus clausum malebant, proferre cogebantur; Se scilicet non posse gratum habere Suecorum de mare Balthico Projectum; male istud pacta Roschildensia, quibus sine ambagibus inhærere vellent, explicare; sibi non fore integrum vel minimum quidem verbum mutare in iis, quæ ambo Reges, una cum Illustrissimo utriusque Regni Senatu confirmassent. Præterea nimis quam absurdum esse, se eo obstringere velle, ut omnem peregrinam classem bellicam mari Balthico excludere deberent, cum vigore pactorum Roschildensium ad illius demum classis exclusionem obligarentur, quæ hostili animo accederet, non vero ut naves mercatorias conductorer, vel amicis suppetias ferret vel etiam Legatos & alios Ministros publicos ex uno in alium locum transferret.

Potuisse hoc Commissariis Suedicis admirationem quandam excitare, nisi alias probe ipsis constitisset, parum ingenue Danos in toto illo Tractatu egisse, & longe aliud ore falsos, quam revera & ex animo sentirent: Nunquam sibi tamen in animum induxissent, ut tam aperte & omni prorsus pudore abjecto Dani dicere auderent, quod tot hætenus conquiritis & emendicatis coloribus ob insignem turpitudinem suam occultare atque incrustare studuerunt. Nam, ut supra annotatum est, disertissimis antea verbis Commissarii Danici affirmaverant, se eandem cum Projecto Suedi-

eorum Legatorum sententiam circa sæpissime laudatum articulum tertium fovere, nec renuerant, ut declaratio ista majoris certitudinis ergo Protocollo inscriberetur; imo quod magis, in delineatione sua fœderis cum Suecis ineundi, altera vice scripto exhibita, similem omnino in modum articulum illum tertium exposuerant; unde non sine maxima impudentia id nunc negare poterant, præsertim quod qui Tractatibus Roschildensibus interfuerant Ministri Danici non cunctanter asseverarent, peregrinam atque hostilem classem in hoc casu synonyma, sive unum idemque esse.

Deinde si dicendum quod resest, quemadmodum jus conducendi ex jure superioritatis territorialis oritur, & nemini licet per alterius territorium aliquem conducere; ita nulli competit in mari Balthico jus illud exercere, quippe cujus tutela & custodia communi omnium istius maris accolarum consensu ab immemoriali tempore & sine ulla interruptione penes sola hæc duo Regna fuit. Imo ipsimet Uniti Belgii Ordines Generales in suis cum Regno Sueciæ initis fœderibus Dominum istud maris Balthici agnoscunt, Regnoque illi minime abjudicant.

Et quomodo quæso fieri posset, ut classe quis succurrat alii, qui alterutri horum Regum hostis est, nisi ipse quoque pro hoste habendus? Aut quis unquam eo vesaniæ processit, ut immutatum illud diceret, quod perspicuitatis gratia pluribus exponitur? Nova sane erat Religio ista quæ in Danos incefferat, quibus per conscientiam non erat integrum interpretari hodie, quod ante paucos dies omnino negare, vel minimum enervare præsumferant! Eo denique saltim collimatum fuit, ut peregrina classis bellica mare Balthicum ingredi prohiberetur, non vero ut idem transitus denegaretur navibus aliquot bellicis classem non constituentibus, quæ ad trajiciendos Legatos, vel alia hujus generis ministeria obeunda mittuntur.

Postquam itaque Danis admodum prolixè monstraretur, quam iniq̄ue in hac re, ut & in multis aliis procederent, adjecta interminatione ista hac expressissima, periculum esse ne S. R. M. Sueciæ nimis quam clare perspiciens, Danos pactis Roschildensibus se obsequentes præbere nolle, & id quidem in materia & articulo tanti momenti, alia via securitatem sibi procurare conaretur, si quidem eandem per Tractatus & chartaceas compositiones, ut nunc apparet, obtinere minus possit; Tandem Commissari Danici, & præprimis Magnus Regni Magister Joachimus Gersdorffius, sed mense demum Julio sese declararunt, quod Suedicum in hac materia Proiectum per omnia probarent & gratum haberent, vellentque quam primum punctum istum scripto comprehensum exhibere, id quod tamen, licet sæpissime urgeretur, præstitum nunquam fuit.

Inte-

Interea dum hæc aguntur Hafniæ, nunciatum fuit, in Batavia classem quandam apparari, propediem, ut fama erat, in mare Balthicum mittendam. Auxit rumore Regis Poloniæ ad Ordines fœderatos Ablegati negotiatio, ut & Hagæ Comitum Residens Minister Brandenburgicus, qui Electoris sui nomine à Suecis sibi metuentis auxilium maritimum imploraverat. Lit. X. Unde Legati Suedici, jussu Regis Serenissimi, suarum partium duxerunt significare id Ministris Danicis, & petere, ut ipsi quoque naves aliquot instruerent, & si id usus ferret, ad prohibendum peregrinæ classis transitum cum Suecicis jungerent. Idem indicavit tum Ipsa S. R. M. Sueciæ, tum per Deputatos suos, fieri mandavit Gottorpii Legato Danico Oweno Julio, & repetiit id postmodum supremus Regni Ammiralius Comes Wrangelius in colloquio cum Regis Daniæ Locumtenente Generali militiæ equestris Ulrico Christiano Gyldenlöwio, expressis hisce verbis, non discessurum se prius cum exercitu, quam hac in parte pactis Roschildensibus esset satisfactum. Ibi vero prolixi admodum erant Dani in exponenda inopia sua ac deficientia, & quod bello noviter confecto ad incitas adeo redacti essent, ut omnino frustra laboraret, qui in hoc genere aliquid ab ipsis exigere vellet. Idcirco ne impossibilia Danis imperasse videretur Serenissimus Rex tum ipse, tum per Legatos suos postulavit, ut totius quidem classis apparatus simularetur, re ipsa autem octo saltem naves instruerentur, quippe quæ simul cum classe Suecica quadraginta navibus constante quamlibet peregrinam classem haut difficulter possent excludere. Sed & heic defectum facultatum causabantur Commissarii Danici, parum recordati, quod in suo fœderis projecto decem navium præparationem sua sponde jam dum obtulerant. Vanum itaque & fictum inopiæ prætextum fuisse nemo non videt, cum omne id quod ad octo navium debitam instructionem requirebatur, largissime suppeteret. Non enim naves ipsæ deficiebant, & quæ ad earundem apparatus pertinent, ut tormenta, vela, anchoræ, funes, & quæ sunt hujus generis alia. Satis quoque nautarum & comæatus aderat, cujus non contemnenda copia è Castello Bahusienfi & munitis Scaniæ locis aut jam dum Hafniam abducta erat, aut abduci poterat. Sed surdis narrabatur fabula, ni hilque aliud nisi toties decantata impossibilitas prætebatur.

Tandem ut suæ classis præparationem evitare possent, dixerunt Commissarii Danici, se à fœderati Belgii Ordinibus impetraturos, ne quæ in Batavia parabatur classis in mare Balthicum mitteretur. Sed quo candore atque fide id præstiterint, quæ in hanc materiem scriptæ sunt Beuningii literæ docebunt. lit. Y. Tantum enim abest id ut impedire conati fuerint, ut potius laudato Beuningio affirmaverint, se Declarationem articu-

litertii Tractatus Roschildensis, & quæ illam exciperet, conjunctionem suarum navium cum Suedicis omnino renuisse, Legatos quoque Suedicos Declaratione ista acquievissè, non alia sane intentione, nisi ut Hollandos ad præparandam suam classem eo magis stimulant. Observatum tamen postea est, unicam navem bellicam, ne nihil agerent, præparari captam, utrum in perniciem & incommodum, an vero utilitatem Suecorum id quidem in incerto est. Frustra enim in illis fidem requisiveris, quibus promissa servandi ne voluntas quidem unquam fuit.

Non minus acriter de Wena Insula disceptatum fuit, cujus incolas cum ad præstandum fidelitatis juramentum una cum cæteris Scanensibus evocaverat S. R. M. Sueciæ per Commissarios suos, à Rege Daniæ prohibiti lit. Z. non comparuerunt, quamvis iterato citarentur, lit. AA. quem-
 I. AA. admodum relatio Dominorum Commissariorum in Scania pluribus id ex-
 I. BB. ponit. lit. BB.

Hanc ob causam qui Hafniæ tunc commorabantur Legati Suedici inique id à Rege Daniæ factum, & Wenam insulam ad Scaniam pertinere pluribus & operose demonstrabant.

Est enim firmi atque indubitati moratorum gentium juris, omnes Insulas, quæ peculiare provincias non constituunt, illarum esse partes, quibus quam proxime adjacent, nisi in contrarium manifesto queat evinci, vel per conventionem, vel longissimi temporis præscriptionem aliud quid circa eandem invaluisse. Et quoniam ne ipsi quidem Dani negabant, Wenam istam propriam non facere provinciam, jure gentium præsumebatur, ad Scaniam, cui proxime adjacet, eandem pertinere. Quæ juris præsumtio pro Suecis militans omne probandi contrarium onus in Commissarios Danicos devolvebat.

Deinde idem cum Scania fatum subierat Wena Insula, non solum eo tempore, quando Comitibus Holsatiæ pignori data, & à Suecis redempta, I. CC. regnoque isti, Danis consentientibus lit. CC. DD. unita; sed & quando DD. Daniæ à Rege Magno Schmech restituta fuit, Quod sine dubio nunquam contigisset, nisi Scaniæ particula exiitisset.

Tertio Historicorum Borealium constabat fide, antiquos regni Suedici ac Gothici limites in medio freti Oresundici fuisse. Et illud ipsum est, quod Wenam Scaniæ vindicabat, si quidem medietati illius freti sua ratio constare debeat. Imo Arnoldus Huithfeldius & Joannes Isacius Pontanus non dissentunt, antiquos regni Sueciæ & Scaniæ limites in ipso passagio O-
 I. EE. refundi, ut eorum ex Instrumentis publicis desumpta verba habent, lit. EE. constitutos. Et horum quidem virorum fidem nemo Danorum in dubium vocare audebit, si quidem illi Regni Daniæ Cancellarius patriæ suæ ut amantissimus, ita ejusdem historiæ callentissimus fuit; hic vero idem natione Da-

ne Danus ad componenda patriæ suæ tempora conductus erat, opusque illud suum autoritate atq; sumptibus Regis Christiani IV. ex Archivis Regni collectum in lucem publicam emiserat. Quid quod regnante in Dania Christophoro primo, longe antequam Scania Comitibus Holsatiæ oppignerabatur, Wena Diœcesi Lundensi fuit obnoxia, legesq; & mandata ab ejusdem Archi-Episcopo, sub qualitate Scanensis Episcopi, accepit. Hinc nullatenus mirum, quod in omnibus alienationibus se Scaniæ suæ sociam perpetuam præbuerit, ut jamdum dictum est. Et si quis licet, Wenam ab initio ad Scaniam non pertinuisse, negari tamen nequit, quod tempore oppignerationis & redentionis sub Rege Magno Schmech Scaniæ adjecta, ejusque particula constituta fuerit.

Quarto literæ Cessionis Scaniæ lit. FF. disertis verbis affirmant, S. R. M. Regnoq; Sueciæ concedi Scaniam cum iis omnibus, quæ vel hodie eo pertinent, vel unquam eo pertinuerunt. Jam autem Wena Insula non tantum tempore cessionis, quoad secularem jurisdictionem, (ut Constitutio Christiani IV. lit. GG. HH, libro Judiciali Scaniæ inscripta ejusq; à moderno Daniæ Rege Friderico III. sed post conclusam demum pacem, & re non amplius integra facta cassatio sive revocatio lit. II. satis superque ostendit,) Scaniæ adhærebat, sed & longe ante, cum Scania Sueciæ obnoxia esset, (quod tempus in hoc casu præprimis attendendum venit,) illi provinciæ adunita, & cum eadem simul à Regno Sueciæ rescissa fuit, ut Huitfeldius, Pontanus, pluresq; alii dilucide affirmant.

Quinto vix negari poterit, per nuperam conventionem S. R. M. Sueciæ id minimû sibi propositum habuisse, tu unâ cum Scania Sueciæ suæ vindicaret, quicquid cum ista huic olim oblatum fuit, præsertim vero ut antiqui Sueciæ limites, qui in medio Orefundi erant, nunc demum redirent.

Sexto voluisse quoque Regem Daniæ pro satisfactione omne id Serenissimo Suecorum Regi cedere, quod simul cum Scania Sueciæ olim ereptum fuit, vel illud argumento est, quod cum præterea multas alias provincias Sueciæ concederet, Wenam tamen Insulam expressis verbis sibi regnoque Daniæ non reservaverit.

Denique Autor libri illius Danico idiomate conscripti, & ante annos saltim aliquot editi, cui nomen Danmarks oc Morgis fructbar. Herlighe D liquido fateetur, Wenam proprie ad Scaniam pertinere, nisi ex speciali privilegio atque gratia à Rege aliud quid constituatur.

Erant tamen Commissarii Danici non parum quoq; occupati in adstruenda denegationi suæ justitia; præprimis vero Dominis Mediatoribus persuadere conabantur, iniquum omnino esse Suecorum postulatam, nec ullum unquam extitisse, qui Wenam Sialandiæ partem negare fuisset ausus. Hujus assertionis suæ causas in scripto exhibuerunt, lit. KK. & quidem, I. KK.

ut spe-

ut speciosius fallerent, in duas divisas classes, quarum prior Wenam Regno Sueciæ non cessam, posterior vero eandem Sialandiæ partem esse evincere debebat.

Verum enim vero primum argumentum quod concernit, Insulam illam à Suecicis Commissariis Wordingburgi expresse nominatam, & in satisfactione postulatam, Tostrupi vero & Roschildiæ omissam & silentio præteritam, ac propterea neglectam esse, id equidem nihil omnino ad rem facit. Nam Wordingburgi quidem Wena nominatim postulata fuit, ut & Saltholmia, Anholt, Lessow, Bornholmia &c. una cum Scania, Hallandia, atq; Bleckingia, sed sine illa clausula: cum omnibus appertinentiis, quam vel ideo supervacaneam ducebant Commissarii Suedici, quod omnia istarum provinciarum appertinentia istis insulis enumerata esse tunc temporis sibi persuaderent, eo quod nondum accurate innotuisset, an præter Wenam, Saltholmia quoque ad Scaniam pertineret, quemadmodum etiam dubirabatur, an Anholt & Lessow Hallandiæ partes essent. Sed cum postmodum certo certius constaret, Wenam Scaniæ partem facere, periculum vero esse, ne plures adhuc appertinentes Insulæ exstarent, quarum nomina ignota forent, minus necessarium Commissariis Suedicis visum est, Tostrupi & Roschildiæ aliquas Insulas speciatim exprimere, quin potius omnes generali illi clausula cum omnibus appertinentiis comprehendere, ne scilicet enumerando plures Insulas præjudicarent reliquis ad provincias cedendas pertinentibus, quarum nomina tunc latebant, Danisque occasionem subministrarent, ex unius inclusione alterius exclusionem colligendi, & propterea negandi, Hitteröön, & alias hujus generis Insulas ad Trundheimensem tractum pertinere, quod expresse nominatæ non fuissent.

Deinde posito, quod tunc temporis, in primo scilicet projecto (quod tamen nunquam contigit) Wena ut separatam quid à Sialandia postulata esset, exinde tamen non inferre licet, sub generali pertinentium clausula eandem non comprehendi, si demonstrari possit, quemadmodum jam potest, illam vel hodie ad Scaniam pertinere, vel olim eo pertinuisse. Tertio notissimum est, clausulam abundantem neq; nocere, neque ejus defectum obesse.

Postremo sine insigni in veritatem injuria affirmari nequit, Danos sibi Wenam Insulam expresse reservasse, quando ad primum Projectum respondebant, se non posse in satisfactionem istam, in qua Wena nominatim exprimebatur, consentire, quod tunc temporis neque Bornholmiam, ut & Bahusensem & Trundheimensem Districtum in satisfactionem dare voluerunt, quas provincias nihilominus & districtus postmodum una cum Scania, Hallandia atque Bleckingia cum omnibus Pertinentiis concesserunt.

Alte.

Alterum primæ classis argumentum, quod videlicet Serenissimus Rex Sueciæ non postulaverit Insulam Wenam, nisi post expiratum cessionis Scaniæ terminum, & postquam univèrsa Scania cum suis pertinentibus à Commissariis Suedicis jam dum possessa, Wena vero sine controversia & contradictione Daniæ relicta fuerit, ejusdè cum priori est farinæ. Omnibus enim circumstantiis probe consideratis contrariam sane apparebit, & primo quidem, quod statim atque loca munita possessa sunt, possessa quoque æstimentur omnia prædia rustica, & parochiæ, quæ ad provinciam pertinent, quod ipsum adhuc ante extraditionem Ratificationis factum est. Deinde Commissarii Suedici incolas Wenenfes simul cum reliquis Scanenfibz ad præstandum homagium & fidelitatis juramentum vocaverunt: cui actui cum non interessent, & ne quidem ad literas in hanc rem eo missas responderent, tunc demum S. R. M. Sueciæ, postquam id ei innotuit, commota fuit, Legatis suis Hafniæ degentibus injungere, ut quid juris sibi esset in istam Insulam demonstrarent, & à Danis debito modo postularent, quo sine ulterioribus ambagibus Wenenfes in Scaniam remitterentur, quemadmodum etiam Ablegato Regis Daniæ Oweno Julio Gothenburgi per Deputatos suos exponi voluit. Nam antea hujus rei fecisse mentionem omnino fuisset supervacaneum, non secus ac frustra est loqui velle de jure, quod Sueciæ in quasdam sibi cessas Insulas Norwegiæ Comperit, priusquam ab incolis vel aliis ea de re dubium motum fuit. Postremo non intervertere potuisset jura S. R. M. Sueciæ, quod non statim ab initio insulæ istius possessio fuerit apprehensa, cum sufficiat, si quis de jure suo melius informatus adhuc ante tempus complendæ usucapioni finitum illud sibi vindicet. Quemadmodum si contigisset, ut in cessione Præfecturarum Trundheimensis & Bahusienfis pertinentia quædam à Danis celata fuissent, quæ Ministri vel Commissarii Suedici istorum locorum minus gnari non statim postulassent, non propterea impediretur, quo minus successu temporis de omnibus pertinentiis melius edocti, & instrumentis necessariis instructi, quæ prius fraudulentè celata fuere, sibi asserere queant. Quia deus celantis pertinentia non potest nocere bona fide agenti, neque impedire, quo minus is certior factus de jure suo ea sibi cedi postulare possit. Et hæc de priori argumentorum classe.

Posteriores quod attinet, quæ fidem facere debebat, Wenam Sialandiæ partem esse, primum ibi locum occupat, quod ista Insula tam quoad jurisdictionem secularem quam Ecclesiasticam omni tempore Sialandiæ subfuerit. Sed quam vere hæc dicantur, ex supradictis facile elucescit. Monstratum enim ibi fuit, non tantum tempore oppignerationis Comitibus Holsatis factæ, sed & modernæ cessionis Insulam isthanc ad Scaniam pertinuisse. Nihil enim ad rem faciunt, quæ in testimonium allegantur

Christiani IV. literæ, cum vel obiter saltem easdem perlustranti contrarium appareat, & ob peculiarem quandam causam factum esse, quod aliquando iudicium provinciale Sialandicum agnoverit. Quod vero Wena Sialandiæ Episcopo subiecta olim fuerit, id sanæ non magis eam Sialandiæ partem facit, quam Falstria, Lalandia, Langelandia & pars Alsiæ, quæ Ottoniensi Episcopo hodie subjacent, Fionia partes constituuntur. Ipsa olim Sueciæ ac Daniæ Regna jurisdictioni Ecclesiasticæ Episcopi Hamburgensis suberant, quæ tamen cætera nullatenus ab eo dependebant.

Secundum Danorum argumentum est, quod Wenenses eadem cum Sialandis lingua & dialecto utantur. Sed quam debilis sit hujus argumenti vis quis quæso adeo cæcus est, qui non perspiciat. Si incolæ Amagiæ omnes, ut eorum pars lingua Batavica uterentur, nemo tamen bona Danorum venia statueret, Amagiam Hollandiæ subesse. Sic habitatores Insulæ Nock öö inter omnes Esthonienses soli lingua Suecica utuntur, reliquis omnibus Esthonicis loquentibus, cum tamen sine dubio sit pars Esthoniæ ista Insula. Omnis enim antiquitatis, ne quid dicam gravius, ignarus sit oportet, qui ob coloniarum deductionem talia fieri non deprehendat. Hinc haut difficulter concedi quidem potest, Sialandos quosdam insulam illam habitasse, sed qui exinde vellet colligere, quod insula quoque ipsa ad Sialandiam pertineat, cerebrum in calcaneo gestet necesse est. Et quasi non ob creberrimum cum Håfniæ civibus commercium fieri possit, ut Sialandorum dialecto se accommodent Wenenses, quandoquidem singulis hebdomatibus illuc commeare solent.

Idem roboris inest tertio Danis vere palmario argumento, quod incolæ Wenenses sint glebæ adscriptitii, & eodem cum Sialandis jure utantur. Nam ut à posteriori fiat initium, quemadmodum non sequitur: Fionia, Langelandia, ac Lalandia utuntur jure Jutico; civitates Stralsundum, Rostockium, Gryphiswaldia &c. Lubecensi; Sedinum Magdeburgensi; Polonia in multis casibus Saxonico. Ergo ad Jutiam, Lubecam, Magdeburgum vel Saxoniam pertinebunt: ita non licet colligere, Wenam Sialandiæ partem esse, quod jure Sialandico utatur. Et mirum est, ex usu juris & legum certæ cujusdam provinciæ concludere Danos voluisse, cuinam regioni adhæreat, cum vi Transactionis Roschildensis: cessæ Suecis provinciæ Scania, Hallandia atque Bleckingia ob specialem conventionem jure Danico in posterum uti debeant, Regno tamen Sueciæ in perpetuum unitæ sint & maneat.

Quod vero priori loco affertur, modum subiectionis Wenensibus familiarem, scilicet esse, glebæ suæ adscriptitios, uni & soli Sialandiæ inter provinceas Danicas competere, & per illum Sialandiam cum suis pertinentibus ab omnibus cæteris Daniæ regionibus specificè quasi distingui, id sane nescio

nescio an indignationem, an vero risum mereatur? Quod si enim turpe est civem patriæ suæ leges ignorare, vix apparet, quomodo se à flagitio liberare poterunt Commissarii Danici, qui nomine publico id proferre non verentur, cujus falsitatem vel ipsi agricolæ deprehendunt. Annon etiam Lalandiæ incolæ sunt glebæ adscriptitii, ut vel ipsi animarum Pastores sive Parochi huic oneri subiecti olim fuerint, quemadmodum Stephanus in historia Christiani III. liquido fatetur, non parum propterea Regem deprecans, quod Parochos à servitute ista liberaverit? Quid vero de Amagria dicas, ubi non glebæ adscriptitios, sed incolas liberrimos reperire licet? Vel enim hæc Sialandiæ pars esset desineret, vel Lalandia Sialandiæ appertinens foret, quorum tamen neutrum Dani neque volunt neque possunt concedere. Sed qui semel depuduit, eum bene & gnayiter impudentem esse oportet, præsertim si à veritate declinantibus præmia non denegentur.

Ultima ab autoritatibus petita erat ratio, quod tam Veteres quam moderni Scriptores omnes Wenam sub descriptione Sialandiæ comprehendant. Assertioni isti ut fidem conciliarent, ingentem ferme librorum molem Christianissimi Regis Legato & Mediatori Terlonio domum mittunt Commissarii Danici, ex quibus apparebat Wenam ad Sialandiam, non vero Scaniam pertinere. Sed dignum patellæ operculum contigit, malæque causæ pejores testes. Quis enim vel somnare quidem potuisset, tanti momenti rem tam negligenter agere Danos, & ad probandam illam controversiam, utrum Wena ad Sialandiam an vero Scaniam pertineat, non eos producere testes, qui ortu Dani, patriæ suæ historiam rite edocti, & materiam isthanc curatius profecuti fuissent; sed extraneos saltim & peregrinos, qui in rebus septentrionalibus nullam omnino merentur fidem, nec adhibita diligentia vel prævia quadam inquisitione statum horum Regnorum descripserunt, verum sine ullo iudicio & delectu quicquid apud alios invenire licuit, chartis illeverunt, Huic rei ut sua constet veritas, age, in medium prodeat, qui ut mole ita & erroribus reliquos antistat testis Atlas Major Ioannis Ianssonii de Anno 1644. & apparebit, quam parum perspicaciæ in ejusdem allegatione Dani adhibuerint. Hic enim in descriptione Daniæ affirmat, Jutiam dividi in Septentrionalem & Meridionalem, & hanc olim Nordalbingiam appellatam, subque se complecti Ducatum Slesvicensem, cui & Holfatia subjaceat. Sed quis horum quæso locorum à deo ignarus est, ut non perspiciat id esse falsissimum, cum neque Daniæ, neque in specie Ducatus Slesvicensis pars sit Holfatia, sed membrum Germaniæ & imperii Romani feudum, ac à Rege Daniæ sub Ducis saltim dignatione possideatur. Deinde in eo non mediocriter erat, quod Storam Holfatiæ saltim fluvium inter Regni Daniæ flumina enumerat. Tertio postquam d. freto Oresundico locutus est, annectit, quod ibi locorum

scilicet prope fretum, Roschildia quoque sita sit, contra manifestam veritatem, quippe quæ civitas ad octo circiter milliaria Germanica illinc est remota. Quarto Insulas Sialandiæ adjacentes enarrando de Mõna asseverat, quod Stegum atque alias Civitates habeat, ubi tamen præter illam nulla alia reperitur. Quinto dicit Scaniam dispesci solitam in duos Ducatus, Hallandiam atque Bleckingiam id, quod falsum esse nec ipsi Dani negabunt.

Sexto affirmat de moderno & præsentis statu, Lundini Scanorum habitare Archi-Episcopum, cum tamen Episcopus saltim ibi degat. Septimo insignis oscitantia, sive potius stupiditas est, quod Malmogiam, Baravis Elnbogen dictam, duo diversa oppida constituit, quæ una tamen est, solummodo duplici nomine insignita. Non secus ac si diceres Gedanum à Dantisco, Sedinum à Stetino, Regiomontem à Königsberga & Bigoscie à Bromberga alias urbes esse. Octavo Hallandiam atque Bleckingiam appertinentia Scaniæ facit, quæ independentes sunt provinciæ, licet unum Episcopo in rebus spiritualibus subsint. Nono statuit, Insulas Sandö, Hannö atque Bornholmiam ad Scaniam pertinere, quæ posterior peculiarem facit provinciam, sub diocesi saltim Lundensi sitam. Decimo in descriptione Juræ lit. A A narrat Autor, Episcopatum Slesvicensem semper à Ducibus possessum, & nunquam non immediate Regno Daniæ subiectum fuisse, Cujus falsitatem qui nuper Hafniam à Serenissimo Holstatiæ Duce Friderico ablegati erant, prolixè demonstrarunt. Undecimo in descriptione Fionia lit. BB. dicit, quod Fionia per fretum Mittelartense à Daniæ dividatur, quasi ipsa Fionia non quoque esset Daniæ, vel sola Jutia Daniæ nomine veniret. Duodecimo scribit, Fioniam nonaginta sub se continere Insulas, in quarum numero Lalandiam, Falstria, Alsiam aliasq; ponit, quæ tamen peculiare sunt provinciæ, & ad Fioniam alio nomine non pertinent, nisi quod Ottoniensi Episcopo in spiritualibus subsint. Imo Alsia atque Aröe magis à Ducatu Slesvicensi dependent. Ad nonaginta vero illas Insulas investigandas altero forsitan Columbo opus erit. Decimotertio in descriptione Norvegiæ affirmat, Marstrandum esse peninsulam, cujus falsitatem norunt omnes. Decimoquarto in descriptione Sueciæ vult, Ingriam ab altero latere Caporii sitam esse, cum Caporium ipsius Ingriæ sit civitas. Et has absurditates ex innumeris aliis speciminis tantum gratia adduxisse fuit volupe, ut intelligatur, quanta fide primarius Danorum testis pollat in rebus Septentrionalibus, minima scilicet, sive potius nulla.

Eodem modo se res habet cum libro illo Gallico, cui titulus: Description General d' Europe quatriesme partie du monde, par Pierre d' Avity, imprimé à Paris Anno 1643. in fol.
Cum

Cum enim in margine ibidem addatur, quibus Autoribus in descriptione sua usus fuerit, & vero illi ipsi, quos Janssonius in Atlante suo exscripsit, utramque faciant paginam, majorem priori fidem mereri non poterit. Quicquid tamen hujus sit, non magis Wenam Sialandiae partem statuit, quam Langelandiam, Lalandiam, Falstriaam, Alsiam, Arröe &c. Fioniae. Ut prætereantur quos ad imitationem ut plurimum Atlantis in descriptione Scaniae errores committit.

Neque in hoc casu momenti cujusdam est itidem liber Gallicus Les Empires, Royaumes, Estats, Seigneries &c. par le Sieur D. V. T. Y. imprimé à S. Omer 1614. in 4. Non enim iis solummodo cum Atlante scatur erroribus, sed & multis præterea aliis est refertissimus, ut facile appareat, illum reliquos fideliter exscripsisse.

Eundem errorem errant Ludovicus Gothofredus in Archontologia Cosmica, & Martinus Zeilerus in sua Daniae descriptione, qui posterior omni prorsus fundamento destitutus crassissime impingit, non solum inter Hallandiae civitates maritimas Hallands-As, ejus nominis montosam filvam, quæ Hallandiam à Scania separat, numerando; sed & maritimis Bleckingiae civitatibus Trelleburgum, Vstedam, Santhammeram, Ahusum Sylfsburgum &c. adjungendo, cum tamen ultimo tantum loco numerata eo pertineat, omnibus reliquis Scaniae subjacentibus.

Heylynus Cosmographiam Anglice conscriptam quod concernit, enarrat quidem illa inter provincias Regimini Sialandiae subjectas Wenam quoque Insulam, sed vocabulo Regiminis Jurisdictionem saltim Ecclesiasticam intelligit, quemadmodum & Langelandiam, Lalandiam, Falstriaam, Alsiam, Arröe, &c. regimini Fioniae subjectas scribit, quibus in spiritualibus Ottoniensis Episcopus præest, sed quod ad secularem jurisdictionem spectat, propria Danorum confessione nulla ab altera dependet, & ut Autor ipsemet affirmat, Alsia atque Arröe Ducatus Slesvicensis particulæ existunt Et licet Anglus iste in hunc lapidem non impegisset, in eo tamen, ut cætera silentio involvantur, ignorantiam suam in rebus septentrionalibus prodit, quod Bornholmiam Insulam ab urbe cognomine ita dictam contendit, quam tamen ibi reperire nunquam licuit.

Agmen claudebant duo libri Danici, quorum prior, supra jam laudatus *Danmarks oc Norgis fructbar Hertighed* alter Encomiū Daniae dicitur, sed quos omisisse præstaret, nisi in honorem forsitan gentis fieret. Ille enim Suecorum partes tuetur, & dilucidis verbis scribit, Wenam quo ad Secularem jurisdictionem ad Scaniam pertinere, nisi in unius vel alterius gratiam Rex aliud quid constituat; hic vero sub Episcopatu Sialandiae V Venam complectitur, quod ut Danos non juvat, ita à Suecis non negatur.

Ea

Et his quidem copiis Wenam Sialandiæ assertam volebant Dani, quæ vel ideo heic explicuimus, ut qua virtute & constantia causam suam agant, orbi innotescat.

Non deponcbant tamen ob acceptam illam cladem Commissarii Danici animos, sed ut Suecorum argumenta infringerent arietes admovebant, ad primum excipiendo; Insulas Garensey ac Jersey viciniore esse Normanniæ quam Angliæ, non ad illam tamen, sed ad hanc easdem pertinere. Verum omnino alia istarum Insularum est conditio, quæ peculiare constitunt provincias; & subjacuerunt illæ olim Normanniæ, sed ea Regione Gallis cessa per peculiarem Transactionem Regno Angliæ fuerunt unitæ. Cujus generis conventio cum de Wena nequeat proferri, communis juris gentium regula utique valorem suum obrinet.

Quod contra secundum argumentum excipiebant, Hallandiam quoque ac Bleckingiam in omnibus alienationibus Scaniam securas, exinde tamen ejusdem partes non esse, cum veritate nullatenus congruit. Novimus enim Hallandiam nonnunquam in specie ac separatim fuisse oppignoratam, & præterea aliquando Sueciæ subjectam, cum Scania Danorum imperium agnosceret, quod posterius Corpus Juris Suedici disertò testatur. Et fac ita esse, longe tamen, aliter se res habet cum Hallandia atque Bleckia, quæ independentes sunt provinciæ, nec unquam alienatæ ut partes alterius, quod de Wena affirmare nequit. Licet enim regeas, eodem quoque modo Wenam cum Scania alienatam esse, & non ut pertinens aliquod, præsertim cum in instrumento publico tempore Regis Magni de cessione Scaniæ confecto, Wena nominatim & in specie exprimat, nihil tamen obtinebis. Siquidem in eodem Instrumento Lystria quoque speciatim nominatur, quæ tamen sine omni controversia, & Danis Ipsis assentientibus semper Bleckia pars, & hodie una cum Bleckia Sueciæ cessa fuit. Et adhibebatur specialis enumeratio majoris cautionis ergo & ex super abundanti, cujus generis clausulæ nec additæ nec omissæ nocere solent.

Forſitan ideo specialiter nominata fuere ista duo loca, quod Lystria tunc temporis famosissimus esset Bleckia portus, Wena vero Landsronensem portum defenderet.

Cum itaque hac non succederet, alia rem aggrediebantur via Commissarii Danici, & in ista controversia ad Arbitros provocabant, quorum judicio ejusmodi lites inter hæc Regna ortæ, juxta pacta Sterinensia committi soleant. At longe alia pactorum Sterinensium mens est, quæ nunquam ea, quæ ad factæ pacis executionem spectant, arbitris subjecit, sed illas tantum controversias, quæ tempore pacis inter Septentrionalia ista Regna nasci forſitan possent. In quarum numerum & censum cum hæc de Wena lis non veniat, sine causa quoque ad normam pactorum Sterinensium

nensium eadem exigitur. Quid! quod Suecis facile suboleret, non alium in
 finem arbitrarium iudicium implorari Danis nisi ut variis procrastinationi-
 bus controversiam illam æternam & immortalem redderent, vel minimum
 in longum usque tempus protraherent, quemadmodum quæ in pactis Ste-
 tinentibus ad arbitros devolutæ lites sunt, post annos demum quadraginta
 & quod excedit, anno scilicet decimo tertio huius seculi in Transactione
 Siötediensi sepultas & eradicatas constat. Hinc sine ulterioribus ambagibus
 istam controversiam directam volebant, ne à minis quidem sibi temperan-
 tes, si quidem rationibus & argumentis, ut ut efficacissimis parum vel nihil
 poterant proficere. Ne tamen legitimam conquerendi causam haberent
 Commissarii Danici, volebant Sueci acquiescere; nec Insulæ cessionem ul-
 terius urgere, modo monstraretur, venensem insulam per Constitutio-
 nem publicam Sialandiæ in perpetuum adjectam fuisse, ante factam scilicet
 Roschildiæ pacem, vel ex Rationario Regni, eam non interrupto or-
 dine Sialandiæ adhæsisse; Sed ne literulam quidem producebant Dani, præ-
 terentes, Rationaria ista in nuptiis Principis Christiani V. ad conficiendos
 artificiales ignes fuisse adhibita & combusta. Tandem postquam ipsemet
 Serenissimus Rex Daniæ Archivum Regni perlustrasset, nihilq; omnino
 quod venam Sialandiæ adjudicare posset, invenisset, Christianissimi Re-
 gis Legato (Anglus enim durante illa controversia jam dum Hafnia dis-
 cesserat) multum propterea occupato, ita conventum fuit, ut sæpissime
 laudata insula V Vena, tanquam Scaniæ adhærens pars Sueciæ cederetur, &
 in hanc rem, Legatis Suedicis quam primum literæ traderentur, quarum
 vigore V Venentes ad Scaniam Regnumq; Sueciæ remitterentur. At cum
 postmodum Commissarii Danici articulum ob eam controversiam scripto
 comprehenderent, ita verba erant posita, quod V Vena non ut Scaniæ pars,
 sed ad præcavendas saltim similitates, quasi ex superabundanti Suecis cessa-
 sit, hunc solum in finem, ut occasionem sibi reliquam facerent, olim ean-
 dem repetendi. Quemadmodum etiam literæ promissæ extorqueri nun-
 quam potuere, Danis, quotiescunque admonerentur, fiebat autem sæpissi-
 me, causantibus, se post Tractatum finitum easdem exhibituros, non habi-
 ta ratione, quod non vigore præsentis Tractatus, sed pactorum Roschil-
 densium, & ut pars Scaniæ V Vena petita & concessa, statimque cum Scania
 sua jurisdictioni Suedicæ subiecta fuerit. Sed frustra adversus eos rationi-
 bus pugnaveris, qui nihil minus in animum suum induxerunt, quam quæ
 pollitici sunt præstare. Dum enim Legati Suedici remissoriales Danicas
 expectant, ipsemet Rex Daniæ suo in Angliæ Residenti injungit, lit. LL. Lit. LL.
 MM. daret operam, ut Serenissimo Angliæ Proreçtori data occasione per-
 suaderet, Insulam V Venam per summam injuriam ereptam esse; caute ta-
 men heic procederet, ne Ministris Suedicis ibidem degentibus id suboleret.

Tam

Tam bene scilicet Suecis Dani cupiunt, ut universo mundo falsis criminationibus & obrectationibus in visos illos reddere laborent.

Imo in Norvegiam & ad Septentrionis pene fines sua Danos perveritas & libido est secuta. Dum enim Nidrosiensis Præfectura, quam Trundheimensem communiter appellant, Suecis cedi debebat, parva quædam Præfectura Rumsdahl, Trundheimensis semper annexa, & quam Commissarii Danici Roschildiæ ipsimet ejusdem partem, faterentur à Governatore Trundheimensi V Vibio denegata fuit. Equidem Commissarii Danici hujus rei à Legatis Suedicis admoniti, primum credere volebant, Governatorem talia ausum esse; sed postquam rem ita se habere monstratum fuit, Ipsum proprio id instinctu facere præ se ferebant. Sed exemplum mandati inhibitorii, quod ad instantiam Suecorum mense demum Julio ostenderunt lit NN. cuilibet vel obiter saltim percurrenti apparebit, Governatorem non injustum illud tentavisse.

Lit. NN.

Operæ precium erit, eximiam Danorum iniquitatem, quæ in hac materia potissimum eluxit, prolixius aliquantulum heic annotasse. Cum Roschildie de præfectura Trundheimensi Suecis in satisfactionem cendenda disquireretur, quid potissimum sub ejus nomine venire debeat; ita tandem invicem convenit, ut præfectura Trundheimensi omne id intelligatur Suecis cessum, quod ad Episcopatum Trundheimensem pertinet, nisi ad Præfecturas Norlandicam in specie sic dictâ, & V Vardhusensem expresse spectet, quemadmodum verba protocolli Suecici habet. Et ut nullus in hoc capite dubitandi locus relinqueretur, unus Ministrorum Suecicorum Protocollistæ Dano eadem verba ad calumnum dictavit. Postquam autem Legati Suedici rationibus sat prægnantibus inducti, præsertim ob motam de Rumsdahlia controversiam, de pertinentibus ad Trundheimensem Præfecturam peculiarem articulum Re-cessui declarativo inferendum conscriberent, lit. OO. in quo non solum omnia loca appertinentia speciatim exprimebantur, verum etiam supra laudata Protocolli verba allegebantur, ibi vero aures arrigebant Dani & ut articulum istum remove vel suppressere possent, prætendebant, non esse circa hoc ullam amplius controversiam, nec declaratione aliqua opus; Governatori præterea Trundheimensi jam dum mandatum, ut nihil ulterius circa illius Præfecturæ traditionem dubii moveret. Nihilominus cum Legati instarent, respondebant Commissarii Danici, novum esse quod postulareretur, nec ita habere verba Protocolli sui; Episcopatus Trundheimensis mentionem hoc modo nunquam factam, & comprehendi sub eodem bona quædam, nec ad Norlandicam in specie sic dictam, nec V Vardhusensem Præfecturas pertinentia, quamvis in iis sita, quæ nullatenus fuissent cessa.

Lit. OO.

Non

Non parum commovebantur responsione ista Legati Suedici, præfertim cum ipsemet Magnus Regni Magister Gresdorffius alique, qui Tractatibus Roschildensibus interfuerant, verba illa, quod dicitur, formalia adhibita & scitent & faterentur. Hinc ut fidem facerent, se nihil hac in re finxisse, petebant sibi Protocollum Danici copiam fieri, nulli dubitantes, quin eadem ibi verba reperirentur. Accessit alterum Legatorum, qui Roschildiæ Protocollum egerat, Cornelius Lerck, & multa in hanc materiam præfatus sibi non occurrere dicebat, Roschildiæ definitum esse, quod cum Præfectura Trundheimensi cederetur omne id, quod ad Episcopatum Trundheimensem pertineat, nisi ad Norlandicam in specie sic dictam & Wardhusensem Præfecturas spectet. At postquam Legatus Protocollum ipsum evolvit, inveniebat hæc verba annotata: Per Præfecturam Trundheimensem omnia ea cessa intelliguntur, quæ ad Præfecturam pertinent, à quibus tamen quæ ad Præfecturas Norlandicam & V Wardhusensem spectant, expresse excipiuntur. Ubi in signem *Ἐπιτολογίαν* atque adeo mendum latere vel puerum est perspicuum, nisi id operam dare velis, ut cum ratione insanias. Qualis enim quæso illa foret explicatio: per præfecturam Trundheimensem intelligitur id, quod ad præfecturam istam pertinet: frivola scilicet & nulla; aut quomodo Præfectura Norlandica & V Wardhusensis à Trundheimensi possunt excipi, quæ nunquam sub eadem fuerunt comprehensæ. Unde de Episcopatu Trundheimensi mentionem factam necesse est, quippe qui laudatas illas duas Præfecturas à cessione excipiendas subjectas habet. Cujus vero sive negligentia sive iniquitate factum ut in locum Episcopatus, Præfecturæ vocabulum in Protocollum Danicum irreperit, disquirere nunc non attinet.

Quicquid demum hujus sit, quamvis interea temporis, mense scilicet Julio nunciaretur, Præfecturam Rumsdahlensem Deputatis Suedicis traditam; quem tamen de appertinentiis Præfecturæ Trundheimensis, ut supra dictum, scripto comprehenderant articulum Legati Suedici, Danis ad palatum haut erat, non aliam sane ob causam, nisi ut futuris temporibus cōquerendi ansa suppetere, præfecturam illam vel per errorem cessam, vel vi ablatam esse. Quemadmodum accidit cum duabus istis paræciis Idra & Jerna, in quarum possessionem una cum Jemptia & Herrdahlia Suecos post pacem anni 1645. quidem immiserunt Dani, nuper tamen quasi summa cum injuria ablatas ut belli causam allegare non erubuerunt. Idem enim & in hac materia expectandum esse non obscure licet colligas ex Regis Daniæ in Poloniam Ablegati Jonæ Julii sermonibus Berolini habitis, ubi controversiam Rumsdalensem novo bello Suecos inter & Danos de facili præbere posse audacter asseruit. Sed ad magis enormia procedendum.

Si enim quidquam est, quod ultra septuaginta, & quod excurrit annos, vicinos hosce populos commisit invicem, certe fuit à Danis infreto Oresuntico transeuntibus navibus imponi solitum vectigal, cui oneri se Sueci nunquam subjicere voluerunt. Experta id est Dania non sine singulari damno, & præcipue in bello anni quadragesimi tertii hujus seculi, ad quod suscipiendum vectigalium illa à Suecis exactio utramque fere paginam faciebat. Sed nullis plagis ita emendari potuerunt Dani, ut cautius in posterum mercarentur.

Cum enim articulo quarto Transactionis Roschildensis conventum esset, ut omnes naves Regno Sueciæ subditis, ubicunque demum habitent, propriæ, modo literis maritimis, vulgo *Seebrief* instructæ sint, quæ de Domino navium testimonium ferre solent, una cum mercibus impostis ab omni vectigali, inquisitione, visitatione, aliisque molestiis immunes manere debeant; qui à Rege Daniæ vectigali Oresundico Helsingoræ præfecti erant, ejus rei omnino nullam habuerunt rationem, sed à navibus Stetinensibus & Stralsundensibus, ut & aliis quibusdam mercibus, Regno Sueciæ in Pomerania & Livonia subditis propriis non solum vectigal exegerunt, sed & harum navium aliquot per dies plusculos detinuerunt; ut vel solo mense Majo octies, quod notum est, à præfectis vectigalium contra immunitatem istam peccatum fuerit. Imo non erubuerunt Dani à vinis S. R. M. Sueciæ aulæ, & primariis Ejus Ministris destinatis vectigalia extorquere, quemadmodum die decima sexta Maij Helsingoræ factum constat. Quæ Lit. PP. omnia brevitatis gratia certo ordine huic operi annexi placuit. lit. PP.

Quando vero Ministri Suedici pactorum violationem Telonio Danico præfectis objiciebant, respondebatur: non nosse se alia præter Bromsebroensia pacta, nec mandatam sibi alio modo, quam antea naves Suedicas, dimittere. Quam excusationem, ut sæpe alias protulerant, ita sexta die mensis Julii adhuc repetere non sunt veriti. Ut de aliis transgressionibus pactorum Bromsebroensium, Roschildiæ confirmatorum, circa hanc materiam post initam nuper pacem admissis taceatur. Equidem quorundam inique extortorum restitutio postmodum facta est, non tamen omnium, nec prius, quam Legati Suedici instarent. Quod si autem Danis unquam animo sedisset, pactis istis Roschildensibus se obsequentes præstare, utique cautiores fuissent in spinosa ista materia. Nihilominus quasi de re nihili ageretur, Procetes Danici ne quidem exemplum Pactorum Roschildensium Telonio præfectis dederunt, vel aliam normam juxta quam naves Sueciæ in posterum tractandæ forent; sed veteratoriam calliditatem quorundam publicanorum univèrsim istud negotium relictum fuit, non sine ingenti in nomen Suedicum, pactorumque religionem injuria. Quid igitur futuris temporibus de Danis heic sperare poteris, qui ejusmodi enormitate

res admisisse sunt ausi, cum exercitus Suedicus visceribus regni Daniæ ad-
huc incubaret, & qui executionem factæ pacis urgebant Legati Regii Haf-
niæ commorarentur, & denique in recenti adhuc memoria hærent arti-
culi, qui adhibitis & perpenfis omnibus circumstantiis Hafniæ nuper fue-
rant compositi, ut eo magis mirum, tantam rem tam negligenter tractavisse
Danos. Sed ideo illud factum credibile est, quod Transactionis Roschil-
densis pertæsi magno studio patrarent, unde ejusdem violatæ rei possent
fieri; & si aliter non contingeret, vel hanc tamen materiam Suecorum pa-
tientiam postremo expugnaturam sibi persuaderent. Multum enim in re-
cessu habent ipsius Petri Reetzii Regni Daniæ Senatoris verba, quæ in cõ-
gressu Commissariorum utriusque partis Hafniæ palam effatus est: scilicet
ne sperandam quidem inter Septentrionalia Regna firmam & perennatu-
ram pacem, quamdiu Serenissimus Rex Daniæ jure suo in exigendo vecti-
gali Oresundano uti, Sueci vero ejusdem immunitatem prætere velle.

Articulo undecimo Transactionis Roschildensis promittitur trium
illarum navium Suecicarum, quæ ante denunciationem hujus belli, ut su-
pra auditum, in freto Oresundico detentæ & captæ erant, restitutio cum
omnibus bonis, quibus onustæ è Lusitania accesserant. Verum & heic anti-
quum obtinebant Dani, frivolisque primum exceptionibus promissorum
præstationem eludere conabantur, affirmare non veriti, se navium tan-
tummodo restitutionem pollicitos, non vero simul omnis supellectilis,
qua instructæ fuerant. Quasi vero credibile sit, qui rerum sibi ablatarum
restitutionem stipulatus est, non intendisse simul, ut in eo, quo fuere statu,
non vero mutilæ & truncatæ redderentur.

Equidem urgebant restitutionem Legati Suecici eo jamdum tem-
pore, cum illarum navium duæ non procul Neoburgo Fioniæ in freto Bal-
thico consisterent, vel ideo, quod supremus Regni Ammiralius Comes
Wrangelius sibi locorum nautas, & quæ præterea ad reparandas naves re-
quirebantur, in promptu haberet; ast nihil obtineri potuit, nisi prius Haf-
niam abducerentur, ubi post varias demum moras Capitaneo Suedico sunt
traditæ, ita tamen ut propter rerum ad navigationem necessariorum defe-
ctum ante finem mensis Junii è portu Hafniensi abire non valuerint.

De mercibus vero, & si quid aliud restabat supellectilis, quia ob salis
& aliorum penuriam statim restitui non poterant, ita tandem convenieba-
tur, ut eorum precium viginti tribus millibus Imperialium refarciretur, &
septendecim quidem millia Hamburgi, reliqua Hafniæ alteri Legatorum,
cui Rex specialiter illud commiserat, solverentur. Id negotii in se suscep-
erunt Marselius & Klingebergius, ambo Mercatores, & Regi Daniæ à Con-
siliis, unus rei metallicæ, alter vero Admiralitatis, ita quidem ut per literas
obligatorias promitterent, pecuniam istam quasi æs alienum ab ipsis con-
flatum

statum solvere. Et in horum gratiam fiebat, ut nummorum istorum solutio, antequam Maij, si stricto jure uti voluissent Sueci, præstanda in certum tempus differretur.

Bene quoque se dabant principia, & priora sex thalerorum millia Hafniæ numerabantur; sed simul atque literæ Cambii, ut invicem convenerat, Hamburgi exhibitæ fuerunt, Clingebergius moras ne ceteræ cœpit, easque prius acceptare noluit, quam certior redderetur, apochas, ut vocant, Hafniæ extraditas esse.

Quis quæso heic non videt fictum id solummodo esse, quum tam absurdus nemo sit, qui ante solutionem præstitam à debito absolvi cupiat, præsertim vero quod solutionis terminus post aliquot demum hebdomadas instaret. Sed proculdubio Superiorum jussu id fecit Clingebergius, quo tempus lucraretur, & interea palam fieret, quem in locum Serenissimus Rex Sueciæ cum exercitu suo contenderet. Inde cum altera vice, præfente scilicet solutionis termino, appellaretur, respondit, se hoc rerum statu pro Regno Daniæ pecunias numerare non posse, parum curans, quod earum solutionem non secus ac debiti proprii promiserat. Imo circumstantiis omnibus probe consideratis satis liquido perspicitur, utcunque demum Suecorum res cecidissent, Clingebergium hoc nomine ne obulum quidem numerare unquam voluisse.

Supra dictum est, quam egregium executionis pacis specimen Daniæ dederant, in locum bis mille equitum nongentos & triginta sex tantum tradendo, non habita ratione, quod illa demum conditione implera exercitus Suedicus è Sialandia educendus foret.

Postquam igitur Legati Regij, qui restabant equites quam primum quoque tradi vellent, ibi negabant Dani, quod ad plures exhibendos obligarentur. Ostendere scilicet, inquit, quibus militum nomina inscribi solent registra, tres istas legiones, quas prima vice tradiderant, præfinitum numerum omnino implevisse. Et hæc erant nomenclaturæ istæ, quas in prima præsentatione Deputati Suedici frustra toties desideraverant.

Sed misera illa est exceptio, & illis solummodo familiaris, qui futilibus chartis promissa præstari posse putant. Quid enim quæso commodi in Serenissimum Sueciæ Regem exinde redundare poterit, quod Hafniæ numerum istum Legiones impleverint, si non fuerit exhibitus. Parum sane profecisset, qui milites imperata impune detrectare suos iterum colligere stategisset, quod impossibile erat, qui traditi jam essent, in officio continuisse. Nam ex illis ipsis, qui post traditionem aufugerant, ex solis Axelii Uropii turmis ultra ducentos Hafniæ & in aliis Sialandiæ locis tanquam in communi asylo latitasse compertum est, ut taceatur, plusquam triginta sub ipsius Regis Daniæ cohorte prætoriam meruisse. Hujus rei causa cum
adi

ad instantiam Domini Gubernatoris Scaniae per Legatos Regios ad Uro-
 pium referretur, adjecta petitione, vellet autoritate publica quibusdam in-
 jungere, qui ministris Suedicis ad recuperandos illos transfugas & in or-
 dinem redigendos omni ope & auxilio accurrerent: ibi multa praefari U-
 ropius, & in laxam militum disciplinam invehere: omnem hodie militiam
 in mercaturam quandam degenerare, & plurimos ibi milites, ubi plurima
 speranda praeda. Se neminem posse cogere, ut invitus sequatur castra, &
 male officium suum facere, qui coactus facit. Velle tamen propterea Re-
 gem suum convenire, & quid animi in hoc negotio gereret, percipere.
 Quanquam ne hodie quidem responsi aliquid retulerit, ut Officialis ejus
 rei causa à Gubernatore Scaniae missus, qui & nomina, & ubi latitabant scie-
 bat, re infecta tandem discesserit. Sed ut ex silentio petiti denegationem
 non obscure licet arguere, ita summa hac in re Danorum est iniquitas, cum
 qui facultatem colligendi saltim militis in suis ditionibus alteri concedit,
 eo ipso obligetur, si qui aufugerint, ut imploratus ad deprehendendos illos
 suam opem conferat: multo magis fas fuisset, quos Dani Ipsi Suecis tradi-
 derant, milites ad officium sua sponte adegisse, si quidem amicitiae & vicini-
 tati vel aliqua in re satisfacere volebant. Quid multis? non solum volupe
 erat Danis, militiam Suedicam equites istos sequi nolle, sed & pravitatem
 illam tacite iis inperasse merito videntur. Verisimile enim est, cum solum-
 modo in finem militibus istis juramenti gratiam non factam, ut si quem
 fors religio scrupulum injiceret, facillime exsolveretur, quoties in memo-
 riam revocaret, Regno Daniae se juramento adhuc obstrictum esse, praeter-
 tim cum non semel admoniti, ut e dicto publico illos equites à fide data ab-
 solverent, id nunquam non neglexerint. Quicquid demum hujus fuerit,
 Legati interea Suedici non destiterunt, mille istorum & sexaginta equitum,
 qui desiderabantur, traditionem quam sapissime exigere, sed alia respon-
 sione non obtenda, nisi quod impossibile sit, hoc rerum statu in Dania tan-
 tum numerum equitum armari posse. Verum Legati alia quavis docti ul-
 terius instabant, acquieturi nihilominus, si in locum mille equitum, quin-
 genti saltim equites una cum mille sclopetariis propediem exhiberentur.
 Putabat enim Serenissimus Sueciae Rex, id eo minus Danos gravaturum esse,
 quemadmodum id ipsemet Ovveno Julio Gothienburgi affirmaverat. Illi
 vero pro mille sclopetariis quingentos equites desultorios, quos Dragones
 vulgo vocant, promittebant, quibus à stiva tunc demum ad arma protractis
 aufugendi spem non eminus & è longinquo jam ostenderant. Quo no-
 mine cum eosdem Sueci respuerunt, pollicebantur Dani, Campiductori
 Generali Ebersteinio mandandum, ut mille istos equites sub discessum
 Suedici exercitus ex Holsatia sine ulteriori cunctatione traderet. Sed &
 heic in herba latebat anguis, & sperabant Dani, modo movisset Suedicus

exercitus, non futurum, ut mora itineri injiceretur, licet mille isti equites omnino non exhiberentur. Propterea S. R. M. Sueciæ, cui innotuerat, in universa Holfatia Regali tot equites non esse, cum id uberius Ministris Danicis per Legatos suos affirmasset, & ut ex turmis, quæ in Sialandia consistebant, quædam eligerentur instanter urfisset, quia elabendi nulla apparebat via, decretum tandem fuit, ut quingentos equites Gyldenlöwius in Jutia, Ebersteinius vero qui restabant in Holfatia traderet. Fecit id prior Gyldenlöwius, ita tamen, ut ex quingentis istis, antequam Coldinga Chilonium abducerentur, ultra centum equites sua signa & ordines deseruerint, omnes ij scilicet, qui natione Dani fuerunt. Hinc non mirum, Serenissimum Regem Sueciæ inter sexcentos præter propter qui adhuc sistendi erant equites, neminem Danum habere voluisse, quippe quos periculum erat, in uno omnes ludo ad fallendam Suecis fidem edoctos esse.

Ebersteinius vero magis cunctatus est, & primum per literas Comiti Wrangelio significavit, sibi à Rege suo mandatum esse, non equites, sed Dragones quingentos tradere; postmodum tamen cum propterea Legati Suedici apud Danos conquererentur, alio recepto mandato trecentos quidem equites, sed maximam partem laceros & detritos, nec ab armis, ut decet, instructos præsentavit, quos prima quidem vice qui à Rege Sueciæ Deputati erant, accipere noluerunt, vel exinde præprimis, quod neque præscriptus numerus completus esset; postmodum tamen Serenissimi Regis Sueciæ Generalis Vigilium Præfectus Beddekerus circiter, quadringentos equites, cum iterum sisterentur, ante receptum aliud mandatum, ab Ebersteinio sibi tradi passus est, non quidem, ut in numerum venirent, sed quod Danis denuo hostibus hoc modo vires subtraxisse consultum putabatur. Quanquam autem Commissarii Danici Legatis Suedicis persuadere laborarent, in universa Dania non ultra quadringentos aliequites, Serenissimus tamen Rex ipsos heic in veritatem impingere probe sciebat, quemadmodum etiam postea eventu comprobatum fuit, dum sub ingressum exercitus Suedici in Sialandiam multo plures, quam tradedi erant, adfuisse adparuit.

De captivis ita disposuerat articulus XIX. Pactorum Roschildensium, ut à confecta statim pace sine omni lytro dimitterentur.

At non secus ac laudi sibi ducerent, si ubique cunctarentur Dani, Gubernator Castri Bremer Vordensis ad iteratam instantiam Consilii Status in Ducatibus Bremensi & Verdensi, quos captivos detinebat Officiales Suedicos dimittere noluit, sibi adhuc ignotum esse prætexens, pacem inter Regna Septentrionalia inita; & licet ita se haberet, nihil sibi tamen esse negotii cum iis, quæ duo ista Regna invicem constituisent; solius Regis Daniæ imperium se agnoscere, nec prius captivis libertatem posse concedere, quam mandatis regis ad id impelleretur. Tandem cum Legati Suedici hujus

rei iniquitatem Commissariis Danicis aperirent, præsertim quod Suedi in isto capite fuissent promptissimi, ad mandatum Regium dimissio quidem facta est, longe tamen post terminum præfinitum. Et arguit id supinam Danorum negligentiam, quod non secus ac si de re ludicra ageretur, ne Ministris quidem suis debito tempore significaverint, quid ad nuper facta pacis executionem ipsis incumberet.

Similiter cum laudatus Gubernator Castri Bremer-Vordensis admoneretur, evacuationis terminum instare, non solum, ut supra, defectum mandati causabatur, sed & præterea omni annona & comæatu velut ad longam quandam obsidionem tolerandam loco isti prospexit, nullis omnino parcens sumptibus, quos & de proprio erogare non sustinuit homo cætera tenacissimus. Et quasi verendum esset, ut istud ipsum ad sinistras suspiciones excitandas parum facere posset, ambiguus & nescio quo inclinabilibus sermonibus plus causæ præbuit: Nullam sibi, dictitans, imponi necessitatem castellum istud evacuandi; militiæ se assuetum valedicere nolle, & si Rex Daniæ belli forsitan pertæsus esset, non defuturos tamen alios Reges & Principes, quorum usus castellum illud reservare posset, & quæ præterea satis superbe & pro imperio evomere non erubuit.

Quis vero, cui paululum saltim Danorum genius innotuit, non se quiora quævis exinde conficeret, vel maxime propterea, quod Legati Suedici cum restitutionem prædicti Castri apud aulam Danicam urgerent, id responsi obtinuerant, Gubernatori severissime injunctum, ut sine omni mora & tergiversatione castello abiret. Et illud ipsum erat, quod Gubernator pernegabat. Ut merito heic in ambiguo fuisset, utrum Commissariis Danicis an vero Gubernatori plus fidei habendum, nisi hic ostendisset literas, quibus id à Rege suo sibi mandatum probaret.

Cœpit ista res non parum Succis suspecta esse, vel exinde confirmatis, quod Legatus Regis Hungariæ cuidam Procerum Danicorum Hafniæ sanctissime promiserat, siquidem Vördam Bremensem Succis restituere nollent, se ad ejus defensionem & invadendos denuo Suecos à Rege suo tantum copiarum lectissimarum impetraturum, quantum ipsimet sufficere posse arbitrarentur. Audaçter modo pronunciarent quicquid cuperent, & statim validissimum exercitum adfuturum. Hinc restitutionem eo instantius urgebat S. R. M. Sueciæ per Legatos suos, quod monstrum heic ali facillime suboleret, & Danorum contra pacta machinationes magis magisque innotescerent; sed vanis solummodo pollicitationibus lætati nihil omnino profecissent, nisi Serenissimi Regis sui jussu minas spargere cœpissent, Ministris Danicis in faciem affirmantes, si absq; ulterioribus ambagib⁹ Castellum non restitueretur, Regem vi Gubernatorem ad obsequium reddaturum, exercitumque suum admoturum esse. Sic enim factum est, ut

locus

locus iste Deputatis Suedicis traderetur, sed mense demum Julio, & ultra bimestre spacium post præfinitum terminum,

Et poterant hæc Regem Generosissimum, qui ludibrio se saltim Danis esse animadvertebat, non difficulter in arma denuo agere. Cohibebat nihilominus suos impetus, & in reliquis equiores sibi & alacriores Danos promittebat.

Sed nequicquam apud illos æquitatem desideraveris, qui non nisi fallendo alios suas res stabiliri posse putant.

Non minus enim illustre exemplum suppeditat restitutio navis illius actuariæ Norcopiensis, quam varii generis mercibus onustam pirata Danus sub Commissione Polonica, diu ante clarigationem factam, Hafniam abduxerat. Quanquam enim ipsemet Rex Daniæ in literis ad Magistratum Lubecensem, qui propterea quod bona ista Suedica civibus quibusdam Lubecensibus in solutionem destinata erant, per Deputatum suum querebatur, promiserit, se non commissurum, ut subditi sui piraticam impunes exercent, nunquam tamen restitutio illa debita obtineri potuit, ut ut Legati Suedici justitiæ administrationem sæpissime implorarent. Equidem post varia ludibria, quibus Norcopienses isti Cives Hafniæ obnoxii fuerunt, lit. QQ. restitutio tandem promittebatur, confecto tamen propterea lit. RR. articulo, qui Recessus Declarativi partem constitueret, lit. RR. ne hodie quidem satisfecerunt Dani, non obscure præ se ferentes, ultra mera verba se nihil præstituros.

Sed quid de ejusmodi Judicibus Tibi promittas, qui, ut communiter Hafniæ circumferebatur, ipsimet ad navem illam piraticam instruendam armandamque sumtus subministraverant? Egregii scilicet assertores jurium Regnis Septentrionalibus in mare Balthicum competentium, quibus nequaquam turpe & probrosum est, sub Commissione Poloni Regis, (cui tamen ne ipse quidem Rex Daniæ jus belligerandi in mari Balthico concedit,) sædissimo lucro inhiare.

Eadem alacritate, si Diis placet, usi sunt Ministri Danici in restituendis iis, quæ post initam Tostrupii pacem Comiti Königsmarckio, aliisque Officialibus Suedicis à Dano milite erepta fuere, & ut ut autores essent notissimi, in fingendis effugiis felicissima Danorum ingenia invenire licuit. Ubi non postremum fuit, quod qui prædam egerant milites, pacem initam esse nescivissent. Sed parum ingenue hæc excogitata sunt, cum ignorantia illa siquidem vera & non affectata fuit, à pœna saltim violatæ pacis, non vero à restitutione spoliis possit eximere, juxta tenorem articuli XI. tractatus Roschildensis. Et quem quæso in finem judicium bellicum, cui Serenissimus Rex Daniæ in literis ad S. R. M. Suediæ controversiam istam subjicere volebat, institui necesse erat, cum qui spolia illa commiserant, neque factum

factum negarent, neque fuga sibi consulere, nec restitutio juxta regulas Juris militaris, sed tenorem factæ pacis postularetur. Nihilominus quamvis Legati Suedici creberrime instarent, & ut ablata redderentur urgerent, nil tamen præter Danica promissa obtinere potuerunt, quæ omnia eo tandem recidunt, ut vana spe lactatus dimittaris.

Et ut nihil omnino intentatum relinquerent, quod ad eludenda pacta facere quid posset, com meatum illum & annonam à Commissario Suedico in Lalandiæ Præfectura Alholmensi congestum avehi prohibuerunt, parum attendentes, quod articulus XIV. disertis verbis affirmet, locorum restitutionem sine omni com meatu & provisione fieri debere.

Similiter plurimi Nobilium Scænenfium, qui vigore factæ pacis Serenissimo Suecorum Regi juramento obstringendi erant, non potuerunt ab aula Danica impetrare, ut munerum & officiorum, quæ hætenus administraverant, gratia ipsis fieret. Et eorum quidem pars modo his, modo aliis procrastinationibus delassati tandem sunt, ut à juramento Suecis præstando illos prohibitos esse non injuria diceres; pars vero ob spem mutationis non eminus ostensam id facere neglexerunt, quod propediem dediscendum esse crederent.

Postquam etiam innotuerat, Henricum Carloffium, Socium atque olim Condirectorem Societatis Africanæ in Suecia, ob injuriam quandam, ut ipse quidem interpretabatur, à Directoribus Suedicis sibi illatam, eo quod privata commercia directo contra privilegia Societatis, & suam datam fidem in littoribus Guineæ exercuerat, non solum universam familiam suam Hamburgo Embdam clanculum transtulisse, sed &, quo majori prædictam Societatem Suedicam damno afficere posset, non habita ratione suorum promissorum, factæque assurance, durante bello à Rege Daniæ Commissionem, ut vocant, sibi impetrasse, eumque in finem, autumnò jam adulto Anni MDCCLVII. Embda solvisse & navi rite armata & instructa in Guineam contendisse: Serenissimus Rex Sueciæ, prævia decenti & submissa flagitatione Participum dictæ Societatis, ex singulari clementia committere noluit, ut in Tractatibus Roschildensibus fidorum sibi subditorum salus, quantum ad hoc, in discrimen adduceretur, quin potius Commissariis suis ad Transactionem istam destinatis serio injunxit, ut commodis atque interesse ejusdem Societatis quam optime prospicerent.

Verum enim vero cum ne per somnium quidem alicui in mentem veniret, Danos difficiles se exhibituros in præstanda specie, cujus genus promiserant; nec tempore conclusi Tractatus certum adhuc foret, an Carloffius damni quid in Guinea dedisset; S. R. M. Sueciæ Commissariis sufficere videbatur, quemadmodum etiam revera suffecisset, nisi cum cavillatoribus negotium Tibi fuisset, ut à membris Societatis Africanæ in Suecia de-

fiderata in omnem casum cautio sub terminis generalibus fieret, & articulo undecimo Instrumenti Pacis hunc in modum infereretur: scilicet, ut omnes illæ prædæ, quæ sub datis Commissionibus capi quidem potuissent, sed ante Transactionem Tostrupiensem non in portus deductæ essent, veris & legitimis possessoribus restituerentur. Etenim verba isthæc ob generalitatem suam non hunc solum Guineensem casum comprehendunt, sed & de alio ne quidem intelligi possunt, eo quod durante bello neque in mari Germanico neque Balthico ulla præda capi potuerit, quæ non ante Transactionem Tostrupiensem, mense Februario factam, sive in Suedicum sive Danicum portum deducta sit, quippe quo anni tempore omnis omnino navigatio in regionibus hisce Septentrionalibus cessat, præprimis vero frigore adeo intenso, quali hyeme ista tellus constringebatur. Quare verba illa ad eiusmodi potissimum prædas applicanda sunt, quæ durante bello, & proxime ante compositionem quidem capi, sed ob longinquitatem loci in portus, ubi de iis judicari debebat, non potuissent deduci. Equidem Suecis de genuino verborum allegatorum sensu nullum unquam dubium fuisse ortum, nisi tot argumentis & speciminibus edoctis, Danos omnes occasiones aucupari, quibus per falsas, & nescio unde petitas interpretationes se immunes reddere poterant ab iis, ad quorum præstationem vigore Instrumenti Pacis obligabantur. Itaque malè isti circa verum articuli undecimi intellectum, quantum quidem ad Societatem Africanam attinet, ut mature obviam iretur, Legati Suedici ex Commissariis Danicis in congressu quodam, mense Aprili Hafniæ habito, quæsiverunt, num superscripta verba, de prædis sub Commissione Danica captis, sed ante Compositionem Tostrupiensem in portus non deductis, loquentia sic intelligenda forent, ut sub iis casus iste comprehenderetur, si forsitan præter spem Societati Africanæ Suecorum à privato quodam sub Commissione Danica prædas agente, damnum aliquod infictum esset; ubi simpliciter quidem affirmative responderunt Dani, afferentes, non hunc solum, sed quoscunque præterea alios casus, ob generalitatem verborum, heic comprehendi. Verum postquam melioris cautionis ergo Legati Suedici materiem isthanc articulo cuidam includerent, & inter reliqua puncta elucidanda Projecto Reecessus additivi infererent, varia ad eludendum istud & prætereundum effugia quærebant Dani, prætendentes heic, ut in multis aliis punctis, non opus esse ulla declaratione, nam S. R. M. Daniæ esse propensissimam ad faciendum omne id, quo virtute pactorum Roschildensium teneretur, siquidem Societati Africanæ contra Instrumentum Pacis damni aliquid datum fuerit.

Nihilominus Legati Suedici sine intermissione id urgentes, maxime postea

postquam certo nunciatum erat, Carloffium cum ingenti præda à Guinea ad Albim fluvium appulisse, & occupatis ibidem locorum omnibus Suecorum munitentis, Præfectum eorundem Glückstadium captivum abduxisse; ipsum vero cum potissima parte auri, aliisque pretiosis mercibus, quas in Guinea rapuerat, aufugisse; delineatum prius articulum aliquo modo immutarunt, & ad præsentem casum expressius accommodarunt, quemadmodum lit. SS. appendicis intueniendi apparebit.

Lit. SS.

Et omnino incassum laborabant Dani, quod fuga Carloffii obligationem debitæ restitutionis à se amoliri conabantur, cum Serenissimum Regem Daniæ ipsiusque Ministros, mature hac de re admonitos, utiq; decuisset modis omnibus providere, ne in detrimentum & præjudicium aliorum ita se subtrahere potuisset. Nam S. R. M. Sueciæ nomine Hamburgi Residens Minister, statim atque inaudierat, navem istam ad Albim fluvium appulisse, per Secretarium quendam Glückstadium amandatum, non solum à Consilio Regiminis ibidem, sed etiam Campi Marechalco Ebersteinio enixe postulavit, vellent laudatum Carloffium una cum omnibus secum adductis bonis interea temporis detinere & custodire, quo juxta tenorem pactorum Roschildensium Castellum Capo-Cors, cum reliquis Suecorum in littoribus Guineæ fortalitiis, ut & navi bonisque mobilibus omnibus Societati surreptis, eo melius restitui possint. At frustra impendebatur omnis ista opera, quemadmodum Secretarii Barshenii Hamburgo Glückstadium missi relatio annexa lit. TT. adhibitis plerisque circumstantiis uberius demonstrat, Hanc ob causam Legati Suedici à Serenissimo Rege suo Flensburgi tunc agente, serio fuere jussi, non duntaxat punctum istum Societatem Africanam concernentem mature concinnare, sed & ulterius urgere, ut Dani sine cunctatione Societati prædictæ debitam satisfactionem præstarent, antequam S. R. M. cum exercitu è Dania abiret; vel, si quidè restitucio tam cito fieri nequiret, S. R. M. per realem quandã Assurationem ante discessum exercitus, de certa indubiaque solutione & locorum occupatorum restitutione tempore præfiniendo, certam & securam facerent.

Lit. TT

Et sane quidem multum heic causæ suppetebat Suecis optime suis rebus prospicere, eo quod ex Carloffii dimissione satis superq; appareret, Danis neutiquam animo sedere, S. R. M. Sueciæ fidis subditis inflictum damnum refarcire, præsertim accedentibus insuper variis circumstantiis, quæ de Danorum in hoc negotio iniquitate & perversitate non vanas suspiciones Suecis excitare poterant. Inter quas non postremum locum obtinebat, quod Carloffius nunciabatur milites castris Guineensibus præsidii loco impositos non Regi Daniæ, sed sibi ipsi juramento obstrinxisse, lit. VV. & ille præterea cum maxima prædæ parte se jurisdictioni Daniæ subtraxerat, ænque alterius Domini protectionem concesserat. Illatum autem istud

Lit. VV.

Societati Suedicę damnum ultra tercentena thalerorum imperialium millia æstimabatur, præter ipsum Castellum Capo Cors & cæteras in littoribus Guineensibus à Suecis structas possessasque munitiones & domus mercatorias, quas omnes simul restitui oportebat.

Indicabatur id propterea Danis, & ne de bonorum mobilium jam distractorum numero & quanto inter Regna hæc postmodum lites & diffidia orirentur, proponebant Legati Suedici, Danis, ut videbatur, non renuentibus, ut ex æquo & bono de certa pecunię summa conveniretur, qua damnum Societati Suedicę datum æstimaretur, cuique deinde detraheretur, quicquid rerum ablatarum vel heic in Europa, vel illic in Africa in specie restitui posset, juxta commune tamen pretium, quod merces ibi locorum, ubi restitutio fieret, tunc temporis obtinerent. Ac proinde factum est, ut in Projecto Suedico supra laudato poneretur summa quatercentenorum millium thalerorum imperialium, non quidem quasi ejusmodi summę rigide & præfractę inhæreere vellent Legati Suedici, sed de qua invicem conveniri & remitti possit, quemadmodum etiam, simul atque Projectum insinuabatur, Christianissimi Regis Legato id indicatum & prædictum fuit. Nec isthoc improbari jure merito poterat, quod realis Assesuratio sub lege Commissoria postularetur, cum inter Principes id non insuetum sit & insolens, ac in eum præprimis finem fiat, ut debitor ad solutionem & dati pignoris reluitionem eo firmiter obligetur. Neque vero lex ista Commissoria Danis damnosa esse poterat, siquidem animus ipsis erat, promissas pecunias definiendo tẽpore sine fraude solvere, maxime quod ejusmodi bona Suecis in assesurationem dare integrũ esset, quæ ob comoditatem saltem situs Suecis æstimaretur, & ubi loca munita reperire non liceret.

Verum ut ut æquissima desiderabantur, nihil tamen ad palatum Danis erat, quippe qui mox hoc, mox alio effugio, non sine insigni temporis dispendio negotium istud declinare & à se amoliri contendebant, parum considerantes, quicquid de genuino articuli undecimi pactorum Roschil densum sensu nomine Serenissimi Regis Daniæ rotunde olim confessi erant, sequentibus rationibus potissimum utentes: & primo quidem, quod in res in Guinea ablatas jure prætendi non possit, cum certũ sit, eas ante pacificationem Tostrupiensẽ in portum deductas, sibi persuadentes, portũ Africanum in hoc casu æquivalere portui Danico, & quod vel propterea possessio mercium ablatarũ Danis non debeat dubia vel controversia reddi, quanquam post Transactionem Tostrupiensẽ demum in Daniam vel Holsatiam abductæ essent, non magis quam Dani ipsi jure prætendere potuissent in navim Delmenhoist dictam, à Regni Sueciæ Magno Admiralio Comite Wrangelso in portu Danico non procul Corsõra quidem occupatam, sed quæ ante Transactionem Tostrupiensẽ in portum Suecicum deduci non potuerit.

Dein-

Deinde urgebant etiam Commissarii Danici, quod vigore articuli XIV. Pactorum Roschildensium ad aliarum rerum restitutionem, præter sola munimenta in Guinea non tenerentur, eo quod reliqua omnia, ut sunt tormenta bellica, naves, aurum, aliæque merces, pro mobilibus æstimanda forent, quæ in terra continenti atque portu una cum munimento ipso jure belli in Regis Daniæ potestatem concessissent.

Tertio asserere quoque conabantur, Carloffium non ejusmodi hominem habendum esse, qui privatus sub Commissione saltim publica prædas ageret, sed verum Regis Daniæ Officialem bellicum, legitime auctoratum & expresse jussum, prædicta ista loca cum mercibus in incrementum Regni Daniæ occupare & auferre.

Quarto proferebant, non debere, juxta Clausulam articuli undecimi pactorum Roschildensium, bona à Carloffio nomine Regis Daniæ sive in terra continenti, sive in portu erepta restitui, quoniam inibi eorum saltim mentio fiat, quæ à militantibus sub Commissione publica in mari libero potuissent capi, quemadmodum vocabulum præda, communiter prise, ostendat, quod de navibus solum intelligendum, & ut putabant, non extendendum veniat ad ea, quæ in terra continenti rapta essent, & vel propterea Carloffii facta his nequaquam annumeranda.

E contrario Legati Suedici pluribus & dilucidius deducebant, præensionem in bona, durante bello, in Guinea capta & occupata factam, non tam fundari in differentia, quæ communiter alias esse possit inter verum Officialem bellicum, & inter eum, qui suis sumptibus naves instruit, & sub Commissione saltim publica prædas agit, quam in expressa conventionione hac in re Roschildiæ inita. Quemadmodum enim exceptiones infringerent leges, & veram normam constituerent, juxta quam, de quibus conventum est dirigantur: ita oportere in hoc casu magis considerari, quid inter partes ea de re statutum esset, quam id quod communiter in simili casu apud alios observari & obtinere soleret, præsertim si in specie res determinata non fuerit.

Notum satis esse omnibus, pacem cum hostibus factam solummodo ad Europam restringi, & non ad alia loca extra eam sita extendi, quemadmodum Hispani olim Anglis aliquoties respondissent: imo durantibus Tractatibus de induciis duodecim annorum inter Hispanos & Fœderati Belgii Ordines, lineam Æquinoctialem metæ & termini loco propositam, intra quam pax vel induciæ vigorem suum obtinere deberent, cum tamen ab altero latere bellum inter duas istas Nationes continuandum foret. Id quod ipsum si ab utraque parte postmodum fuisset adprobatum, loca quædam pro ratione situs sui, quamvis unius Domini jurisdictioni subiecta, ex peculiari conventionione, vel bello infestata, vel pace gavisa fuisset, quæ nihilominus, nisi prævia illa conventionione, & pace simpliciter facta, sine discrimine

ad omnia loca extendi debuisset. Similiter nisi in Tractatibus constituta fuisset differentia inter bona occupata mobilia & immobilia, utique omnia uni legi, quod ad restitutionem attineret, subjacuisse, quæ tamen per peculiarem & expressam conventionem discernerentur, ut infra pluribus id probandi locus. Quod si itaque discrimen posset institui inter loca, ut supra dictum, ut & inter bona durante bello capta mobilia & immobilia, cur non etiam inter personas, quæ belli tempore aliquid occupassent, quemadmodum articulus XI. pactorum Roschildensium id satis liquido ob oculos poneret?

Et sane quemlibet sine affectibus & præconcepta opinione dictum articulum considerantem, modo non data opera insanire vellet, satis superque percipere, quod inibi constitutum sit, primo: Omnia immobilia, provincias scilicet & munimenta, fervente bello Regno Sueciæ erepta, ubicunque demum sita, sine omni differentia S. R. M. Sueciæ restituenda fore. Secundo; Omnia mobilia ante inchoatum bellum subditis Suedicis erepta, ut & tres naves Suedicas sale onustas, & in freto Oresundico detentas una cum onere, aut justo ejus pretio, itidem reddenda. Tertio; omnia mobilia, quæ durante bello ante Transactionem Tostrupiensem potuissent capi, & quidem à militibus, aliisque castra sequentibus, & non auspiciis solum, sed & sumtibus Principalium belligerantium hosti damna inferentibus, simpliciter restitutioni non subjici, per argumentum à contrario sensu, his præcipue verbis stabilitum: Quicquid præterea bonorum & mobilium post istud temporis vel ab hujus vel illius partis subditis &c.

Quarto; Omnia mobilia, sive sint naves, tormenta, merces, & hujus generis, à privatis, qui suis saltim sumtibus, & in propriam potissimum utilitatem ad agendas prædas naves instruunt & armant, mediantibus Commissionibus quidem capta, sed ante pacificationem Tostrupiensem in portum deducta, similiter à restitutione immunita futura.

Quod si autem quintò, privatus aliquis sub Commissione publica prædas agens, sive terra, sive mari, quidpiam abstulisset, & ante pacificationem Tostrupiensem summariter factam non deduxisset, in ejusmodi scilicet portum, ubi juxta stylum cultioribus gentibus in simili casu solennem, pro præda secundum leges Commissionis rite capta declarari possit, id sane legitimo Domino esse restituendum. Itaque si ablata res non forent restituenda, duo præprimis requiri, nempe quod non tantum durante bello essent rapta, sed & ante d. 18. Febr. currentis anni c. 1708. ubi pacificatio Tostrupiensis facta est, in portum deducta. Nec ipsosmet Commissarios Danicos, qui Tractatibus Roschildensibus interfuere, negare posse, verba isthæc, de prædis mediante Commissione quidem captis, sed nondum in portum deductis, à Suecis adjecta fuisse in usum & commodum
S. R. M.

S.R.M. Sueciæ subditorum, & vel solummodo in cautionem & beneficium Societatis Suecorum Africanæ adhibita, quæ propterea otiosa & frustranea esse nullatenus conveniret, sed ut debito suo effectu fruantur omnino jus & æquum esse.

Quod ipsum si revera ita sese habeat, quemadmodum etiam aliter esse nequeat, nec Carloffium demonstrare posse, se esse alius generis, quam qui sub Danica Commissione Suecis in Africa damnum infixerit, neque prius, quam mense Junio, aliquot scilicet mensibus post præfinitum terminum, maximam captæ prædæ partem Glückstadium deduxerit, reliqua vero in Guinea reliquerit, utique necessario sequitur, Danos, vigore Pacificationis Roschildensis, ad realem satisfactionem Societati Suedicæ præstandam teneri.

Carloffium enim suis & complicum suorum sumptibus ac periculo & proposuisse & perpetrasse istud facinus certissimum sane erat, nec Dani, quicquid demum conarentur, evincere poterant, illum vel à Rege Daniæ ad armaturam & instructionem suæ navis quidpiam nummorum accepisse, vel aliquem suorum commilitonum Regi Daniæ ad hunc actum sacramento obstrictum, vel denique certi stipendii promissione sustentatum fuisse. Unde proficiscebatur, quod Commissarii Danici, licet à Legatis Suedicis sæpissime postularetur, Commissionis & Instructionis Carloffio datæ exemplum exhibere recusaverint, veriti ne per illius tenorem probari possit, Carloffium privatim saltim esse sub Commissione publica prædantem, non autem verum Regis Daniæ Officialem bellicum. Quanquam vero Legatis Suedicis tam felicibus esse non licuerit, ut Commissionem istam viderint, non obscure tamen colligi poterat, Carloffium, eo quod clanculum & furtim Glückstadio excesserat, aliarumque Rerum publicarum & Statuum auxilium & protectionem imploraverat, suam & complicum suorum, non autem principaliter Regni Daniæ commodum & incrementum quævisisse, & vel propterea metuisse, ne à Danis in hoc negotio desereretur, & ut pactis Roschildensibus in isto capite satisfaceret, adigeretur. Nisi potius Danorum consilio & jussu Carloffium fuga sibi consuluisse dixeris, quod crederetur, se hoc medio à satisfactione quâ facillime liberari posse.

Insuper Legati Suedici Commissariis Danicis in memoriam revocabant, non insolens atque inauditum esse, sub Commissione publica prædantes loca munita expugnasse, & tam terra, quam mari damna intulisse. Satis perspicue id patere ex factis Societatum Indiæ Orientalis & Occidentalis in Belgio, quæ præter mercaturam nihil aliud quam bellum ejusmodi sub Commissione publica gerent, cum istarum Societatum membra, licet pars personam publicam sustineant, ut privati saltim inibi considerentur. Testari quoque experientiam, quod qui prævia Commissione suis sum-

tibus

tibus contra hostes naves armat atque instruit, facultatem simul adeptus sit, non in mari solum, sed etiam in terra, si possit, hostibus nocendi. Et illud ipsum in superiori bello Hispanico non semel ab Anglis factum esse.

Nec vocabulum *prise*, sive *præda*, quod in sæpissime laudato articulo XI. reperitur, ad naves solum restringi posse, & ad id, quod in maricaptum est, cum potius ob generalitatem significationis omnem prædam, sive in terra sive in mari actam, sub se comprehendat, & neq; in lingua Gallicana, unde originem suam trahat, aliud denotare, quam prædam, spoliū, & omne id, quod hostibus ereptum est, neque aliter transferri & exponi.

Nihil itidem ad rem facere, quod navis, *Arx Holmiensis* dicta, quæ in ancoris, non procul *Castello Capo Cors*, constiterat, juxta Danorum narrata ibi locorum post expugnatum castellum ante pacificationem in portum Danicum deducta sit, cum phrasis deductum esse, singularem heic obtineat emphasin, & pro substratæ materiæ conditione intelligenda veniat, eo videlicet sensu, quo in privatise jusmodi expeditionibus & armaturis, vigore impetratarum Commissionum institutis, sumi & exponi solet, ut superius jam dictum. Quis enim quæso in Africa judicare potuisset atque declarare, num navis ista & cætera bona mobilia rite, & secundum leges Commissionis capta forent, cum nullus ibidem reperiretur, in cujus potestate illud situm esset: nec *Carloffium* ipsum cum complicibus suis id facere potuisse, quod in propria causa sententiam ferre nullatenus sit integrum? Quapropter necessario sequi, à restitutione Danos non eximi, quod præda ista ante pacificationem *Tostrupiensis* in portum Africanum deducta sit, verum insuper requiri, siquidem ejus possessionem legitimam & salvam habere velint, ut ablata ista bona in portum Danicum deducta fuerint. Præterea navem istam in portum Danicum in Africa deductam proprie dici non posse, quippe quæ antea ibidem stetit; nec alias in *Castello Capo Cors* repertas, & una cum loco ipso occupatas merces ac mobilia æstimari potuisse à *Carloffio* deducta, quandoquidem antea ibidem extitissent, & ab eo inde solum abducta fuissent.

Omnino verò extra oleas vagari *Commissarios Danicos*, quod navem *Delmenhorst* in portu non procul *Corsora* occupatam, cum *Guineensi* hoc negotio comparare vellent, cum prædicta navis bellica à *S. R. M. Sueciæ* militibus fervente bello capta, nihil commercii obtineat cum piratica commodum exercere solent, quin potius, juxta normam articuli XI. toties laudati, rem istam exigendam, cujus vigore navis *Delmenhorst* jure merito à *Suecis* retineri potuisset, licet ante conclusam pacem in alium portum *Suecicum* deducta non fuisset; prædam vero in *Guinea* à Commissionem habente actam, & inde ante pacificationem portui Danico non illatam optimo jure reddendam.

Incon-

Inconueniens quoque esse, in hac materie articulum XIV. pactorum Roschildensium allegare, qui tamen nullatenus huc pertineret, & solummodo loqueretur de munitionibus & fortalitiis vel heic in Europa ab exercitibus occupatis, vel per pacificationem Roschildensem Regno Sueciæ in satisfactionem cedendis, quippe quæ tormentis, omniq; apparatus bellico & com meatu destituta & vacua tradi oporteret, quemadmodum id videri posset ex contextu articuli XIV. & præprimis ex illo, quod circa finem istius articuli constitutum fuerit: scilicet, agricolas Præfecturarum, in quibus illa munimenta sita sunt, teneri, tormenta, apparatus bellicum & com meatum omnem ad littus devehere, unde commodissime in naves imponi ac deferri possint, id quod nequaquam ad casum huncce Guineensem applicandum esset: Sed genuinam huius materie sedem reperiri in sapredicto articulo XI. ubi generaliter primum sanciretur, quod omnes provinciæ atque loca, durante bello occupata, Regnoque Sueciæ erepta, ubicunque demum sita fuerint, restituenda forent; deinde etiam specialiter circa bona mobilia disponeretur, in eum quidem sensum, ut omnes illæ prædæ, (in quorum numero & illæ merito comprehenduntur, quæ in Castello Capo-Cors & præterea in littoribus Guineæ subditis Suecicis ereptæ fuerunt) quæ per impetratas Commissiones quidem capi potuissent, sed definito tempore in portum deductæ non fuissent, itidem legitimis proprietariis restituerentur, quemadmodum superius ostensum invenitur.

Tandem cum deesset Commissariis Danicis, quod contra rationes allegatas cum quodam pondere & momento regerere possent, & interea tam Legati Suecici ipsi, quam per Christianissimi Regis Legatum Terlonium responsum absolutum, seu categoricum, ut vocant, instantissime urgerent, latibula sibi familiaria quærebant, & fallendi temporis gratia, & quo executionem pacis declinare & eludere possent, omnino æquum esse dicebant, ut controversia ista secundum morem in pactis Stetinensibus introductum & approbatum, per delectos quosdam Arbitros componeretur, cum certissime crederent, utramque partem à prægnantibus rationibus instructam esse, quibus res ista quam facillime ambigua reddi posset.

Verum enimvero quemadmodum olim in controversia circa Wenensem Insulam, ita & heic non sine causa reuebant istud Legati Suecici, firmissimis argumentis asseuerantes, controversiam hanc ex initæ nuper pacis executione dependere, & non talem esse, quæ post pacem executioni jamdum mandatam inter Regna hæc borealia vel de novo orta, vel in pacificatione ipsa ad Arbitrorum iudicium devoluta & rejecta sit, & pro-

H

pterea

pterea non ejusdem naturæ & conditionis, quæ juxta tenorem Pactorum Stetinensium per arbitros decidi debeat.

Imo S. R. M. Sueciæ ipsamet, quæ interea Gothenburgo Flensburgum venerat, & nihil magis in votis habebat, quam ut Tractatus executivi Hafniæ quam citissime bonum finem sortirentur, enixeque cupiebat, sine periculo ulteriorum cum Regno Daniæ controversiarum, cum exercitu è Jutia & Holsatia exire, ad persequendum scilicet majori cum pondere atq; efficacia propositum sibi aliis in locis scopum, ut negotium Guineense sibi cordi esse ostenderet, literas ea de re ad Serenissimum Regem Daniæ
 l. XX, dedit, lit. XX. insimul Legatis suis Hafniæ commorantibus clementissime injungens, ut in peculiari hanc ob causam obtinenda apud Regem Daniæ admissione, iniquitatem Danorum isthoc in negotio, ut & in multis aliis Tractatus executivos concernentibus, dilucide ob oculos ponerent, & sine omni hæsitatione palam & expressissime proloquerentur, quod S. R. M. priusquam realem cautionem, sive Assesurationem, ut vocant, de indubia solutione, locorumq; occupatorum restitutione Societati Sueciæ præstanda, accepisset, exercitum suum è Regionibus Danicis educere neq; possit neq; velit, eo quod in nudis Danorum verbis ac promissis firmam fiduciam collocare nequeat. Quæ omnia, ut tum Serenissimo Regi Daniæ ipsi, in impetrata illa admissione, tum primariis ejusdem Ministris in aliis congressibus à Legatis Suecicis fidelissime relata & aperte dicta fuerint, nunquam tamen permovere eos poterant, ut officio suo in pactis Roschildensibus observandis satisfacerent.

Equidem negari nequit, Danos interdum verbis præ se tulisse, quod prompti essent & ad restituendum omne illud, quod de rebus in Guinea ablati Glückstadii reperiretur, & ad satisfaciendum in posterum pro reliquo, quod Carlossius clanculum secum asportasset, modo tantum temporis spatium concederetur, ut Carlossium iterum ad se allicerent, vel in potestatem redigerent, quo facto, extra omne quoq; dubium, ut dicebant, loca in Africa expugnata restitutum iri, simul atq; per illorum longinquitatem fieri possit, ut navis eò pertingat. Verum interea temporis antequam restitutio & solutio reapse præstaretur, de reali cautione sive assesuratione Suecis danda ne verbum quidem audire volebant, prætexentes, se pactis Roschildensibus ad nullam omnino cautionem obligari. Et quoniam quilibet neutri partium addictus facillime colligere potest, quam frivola isthæc ratio sit & debilis, vix operæ pretium existimatur pluribus enumerare, quid ad eandem Danis responsum fuerit.

Præteriri solummodo nequit mirabilis agendi modus Danis hoc in negotio familiaris, quod cum Legati Suecici sæpissime instarent, responsumq; ut dicunt, categoricum seu absolutum circa postulatam realem cautionem urgerent, excusarent quidem, quod certas terras seu bona immo-

bilis Suecis pignori opponere non possent, promitterent nihilominus, quod mercatores quosdam Hamburgenses exhibitori essent, qui fidem suam obstringerent, quod postulatam satisfactionem Societati Africanæ, ut proprium debitum, definito tempore præstare vellent. Quia in re cum Legati Suecici, novis à Rege suo Serenissimo mandatis instructi acquiescerent, prædibusque quos proposuerant contenti essent, ibi vero Dani alium omnino fingebant vultum, suaque verba, quæ tam Christianissimi Regis, quam Suecicis Legatis de prædibus Hamburgi sistendis, olim locuti erant, mutabant, prætexentes, extraneis mercatoribus, pro præsentis regni Daniæ statu, tenuique ejusdem conditione perluaderi minime posse, ut tantæ summæ solutionem in se reciperent. Causam vero mutationi isti sine dubio præbuerat, quod quia inaudierant, S. R. M. Sueciæ cum exercitu alio abire paratam, Electorisque Brandenburgici Legatos re infecta Flensburgo discessisse, non crederent, Eandem ob Guineensem causam, privatos saltim quosdam concernentem, destinatam animo suo expeditionem dilaturam, multo minus omnino intermissuram esse.

Posteaquam itaque hujus rei indignitas Danis monstraretur, & quilibet sibi firmiter persuaderet, rem istam sine ulteriori procrastinatione & prætextu confectum iri, nisi secum, & cum suis popularibus in Jutia & Holstia, plane immisericorditer agere vellent, quippe qui ob commorationem Suecici exercitus in regionibus istis, cui intempestiva illæ & minus necessaria Danorum tergiversationes causam dabant, maximo opere gravabantur: Serenissim⁹ Rex Daniæ responsi vice, quod Legatis Suecicis ad proposita redi convenisset, sub finem mensis Junii ad S. R. M. Sueciæ Owenum Julium ablegavit, inter reliqua mandata instructum epistolis. YY. in quibus quidē supra laudatis Regis Sueciæ literis respondet, sed in eam sententiam, ut factis exinde apparet, Danos neutrquam animū inducturos, ut sapissime nominatæ Societati Africanæ plenariam satisfactionem debite præstarent. l. YY.

Id ipsum percipientes Legati Suecici, ne quicquam conabantur Legationem istam impedire, & tam per Christianissimi Regis Legatum Terlonium Hafniæ tunc commorantem, quam ipsimet primariis Regis Daniæ Ministris fusius ostendebant, quam in suetum & inconveniens esset, Regem Daniæ ad S. R. M. Sueciæ Legationem expedire velle, ob transigendam ejusmodi controversiam, de qua Legati Suecici Hafniæ hærentes amplissimis mandatis instructi, & nuper rime, per literas Credenciales ad Regem Daniæ, velut de novo ad negotii illius confectiōem destinati fuissent; satisfecisse se quoque officio suo, & non solum sibi mandata debite exposuisse, responsumque urisisse, sed & istud singulis ferme momenti expectasse. Se aliter sibi persuadere non posse, secumque omnes saniores & rerum non ignaros, Legationem istam fallendi saltim temporis causa institutam, & in spem futurum, ut interea temporis S. R. M. Sueciæ provinciis Danicis cum exer-

aitu excedere cogeretur, quo facto Dani parum vel nihil omnino studii ac benevolentiae Societati Africanæ in resarciendo damno exhibituri essent; verum audacter se affirmate, illam spem egregie eosdem frustraturam, quod certo scirent, quemadmodum antea dictum aliquoties fuisset, S. R. M. Sueciæ postquam tergiversationes istas atque mutationes videret, ante rem omnem plenissime confectam, cum exercitu è Jutia non abituram. Vererise etiam, ne S. R. M. missionem isthanc pactorum elusionem interpretatura sit, quæ maximarum inter Regna hæc borealia simultatum, in ingens Daniæ præjudicium & incommodum, causa esse possit.

Imo ipsemet S. R. M. Sueciæ præposterus iste Danorum agendi modus non parum suspectus esse cœpit, ut propterea Legato Owenio Julio non solum statim atq; advenerat, summam istam Danorum iniquitatem pluribus exponi voluerit, sed & inter reliqua Guineense negotium Legatis suis Hafniæ degentibus expediendum remiserit, lit. ZZ.

Interea temporis dum Legationem istam, qua hebdomatæ aliquot insumptæ sunt, obibat Julius, ab omni cum Legatis Suedicis conventu Hafniæ abstinebant Commissarii Danici, & si quando propterea appellabantur, fiebat autem sæpissime, reditum & expeditionem Owenio Julii prius operendam respondebant. Tandem ne nihil agere viderentur, & vel ideo, quod nunciatum fuerat, Polonos & Austriacos urbem Thorunium arctissima obsidione cinxisse, Regem Hungariæ in Germanorum Imperatorem electum, partemque Suedici exercitus iter in Germaniam jam instituisse, distorquebant & renuebant fere omnia, quæ circa satisfactionem Societati Africanæ præstandam ipsi Commissarii antea, & præprimis Magnus Regni Magister Gersdoffius aliquoties fuerant polliciti. Nam cum ante discessum Owenio Julii, quæstio an, ut in Scholis loqui amant, scilicet, an Dani jure tenerentur pro dato in Guinea damno satisfactionem præstare, an vero minus? affirmative & quod sic, jam dum decisa esset, & tantum quæstio quomodo; nempe, num pro omnibus in Guinea Societati Suedicæ ablatis, satisfactio fieri debeat, vel etiam, an in Majorem solutionis certitudinem realis cautio danda sit, an vero non? restaret, de qua utriusq; partis Legatis & Commissariis invicem disquirendum erat, Dani, momentis temporum & occasionebus rerum pro lubitu gerendarum insidiosi, ingentes animos sumebant, & non tantum omnem aliam satisfactionem, præter solius Castellæ Capo-Cots restitutionem, pernegabant, sed & univrsum negotium Arbitrorum quorundam sententiæ subjicere volebant.

Quem in finem Commissarii Danici per Christianissimi Regis Legatum Dominum Terlonium d. 7. Julii Proiectum suum lit. AAA. Legatis Suedicis tradebant, quod cum præter olim adductas, sæpissimeq; refutatas & explosas, nullam rationem afferret, quæ alicujus ponderis esset, & iniquis-

iniquissimam Danorum sententiam quodam veritatis colore incrustare posset, Serenissimus Rex Sueciæ, mature hujus rei admonitus, eo magis in admirationem rapiebatur, ut plane nesciret, quid à Danorum illa inconstantia in posterum expectare deberet.

Verum posteaquam Dani, partim relatione Oweni Julii, partim literis S. R. M. Sueciæ ad Serenissimum Regem Daniæ edocti fuere, S. R. M. de fidorum sibi subditorum jure in hoc casu nihil quicquam remissuram, cum Legatis Suedicis iterum convenerunt, & d. 17. Julii Projectum suum exhibuerunt, lit. BBB. quod satis captiose & ambigue scriptum erat, & ita quidem, ut sub ejus clypeo ac tutela Danis integrum, solutionem istam olim de die in diem pro lubitu differre, imo sub variis prætextibus omnino dubiam & controversam reddere. Quapropter Legati Suedici die mox sequente Projectum aliud concinnabant, Commissariisque Danis mittebant, in quo certitudini solutionis melius cautum ac prospectum erat. lit. CCC,

Non magis tamen illud quam primum Suecicum Projectum arridebat Danis, quod maximam partem omnes in eo occasiones præcinderentur, quibus se futuris temporibus pro beneplacito à debita promissaque satisfactione eximere & immunes reddere possent. Sed quemadmodum Dani Societatem Africanam in hoc casu indemnem præstare nunquam secum animo statuerant, ita gratum illis esse id nequaquam poterat, ad quod pacta Roschildensia obligabantur. Imo, quod non immerito mireris, ne eò quidem adduci potuere Dani, ut, quod in Projecto suo ipsimet promiserant partem prædæ Africanæ Glückstadii existentem in reea restituerent, licet ea de re quam sæpissime postularentur. Quamvis etiam satis laxum temporis spacium ad rerum ablatarum restitutionem concederetur, & varia in super media, quibus conditio illa melior, Danisq; tolerabilior reddi poterat, proponerentur, nihil tamen præter supra laudatum Projectum excusatum fuit, quicquid etiam laboris ac industriæ, quo Danos officii sui commonefacerent, Legati Suecici impenderent. Ut ita non immerito dici possit, universum deniq; Tractatum in hac materia expiravisse, omniumq; saniorum judicio discutiendum relinquatur, quam parum illorum Dani sua sponte & libentes fecerint, ad quæ conscientiæ, solenniumq; pactorum religione, ut & fide toties data obstricti tenebantur.

Essent præter hæcenus enumerata plura adhuc alia, ex quibus effrenatam Danorum pacta sequius interpretandi libidinem satis superq; animadvertere licuit, cujus generis sunt, quæ de mutua salutatione, Castellis in utraque ripa freti Oresundici sitis, impertienda, item de notificatione, si fors classis quædam bellica Oresundum transitura esset, ut & de pecuniis, ad alendos in specula nocturnos ignes, à navigantibus in sæpe dicto freto

exigi solitos; & quæ sunt hujus commatis reliqua in arenam prodixerunt. Cum enim Scania unà cum omni superioritate territoriali, tam terra, quam mari Suecis cessa esset, utiq; id simul cessum præsumitur, quod omnibus mari adjacentibus castellis & fortalitiis familiare solet esse atque proprium, salutationis scilicet honor à navibus prætereuntibus exhibendus. Nihilominus contendebant Dani, solennem illam salutationem Castello quidem Croneburgensi à navibus Suecicis impertiendam, sed ita ut eodem honoris genere Castellum Helsingburgense naves Danicæ non afficerent. Hoc sane nihil aliud erat, ac Suecis in Scania negasse, quam in Sialandia sibi arrogabant Dani superioritatem, & quasi non eodem jure Suecis Scania, quam Danis Sialandia possideretur. Ex eodem promanat fonte, quod quam pacta Bromsebroæ inita definiunt, notificationem, si classis Suecica Oresundum transire velit, etiam post Pacem Roschildensem exigere audebant, parum ponterantes, quod tum demum illa opus esset, si utraque freti ripa Danos Dominos agnosceret. Quoniam tamen circa hæc Legatis Suecicis cum Commissariis Danicis convenit, silentio eadem præterire consultius visum fuit.

Quamquam autem ex hæcenus allatis liquido appareat, Danos nihil eorum in se desiderari passos, quod ad procrastinandam Pacis executionem facere quid posset; seu, ut verius dicatur, promissa partim negando, partim ambigue interpretando, animum à Pactorum observatione alienum & aversum satis prodidisse: ejusdem tamen culpæ Suecos quoq; reos facere sunt ausi, & quos natura vicinos dederat, in delicti societatem cooptare gestierunt. Cum enim non longe à conclusa pace quas Ministri Danici ad Regem suum è Germania missuri essent literæ, in Ducatu Sleswicensi interceptæ & resignatæ, earumque pars postmodum typis impressæ fuissent, non habita ratione, quod Ipsemet Serenissimus Rex Sueciæ per Diploma seu patentes literas, omnibus tabellariis publicis in Daniam euntibus & redeuntibus, securitatem & liberum ubique transitum prolixè promiserit; Ibi Dani occasionem conquerendi avidissime arripuerunt, quod Sueci quoque in conventa Pacta non mediocriter impegissent.

Sed quam sine ratione atq; fundamento ex narratione facti ipsius facile patebit. Ita enim se res habet: Venit quidam è Germania, Ministro alicui Danico, ut compertum postea est, à servitiis, qui cum Gottorpii à Serenissimo Holsatiæ Duce literas salvi passus & peteret & obtineret, Celsissimo Principi Palatino Philippo, Militiæ Equestris Suedicæ Generali, cui aliunde significatum erat, properare quendam in Daniam cum literis ab Hungariæ Rege & Electore Brandenburgico, perniciose in gentem Suedicam consilia & machinationes continentibus, homo iste non parum suspectus esse cœpit, præsertim quod cujus conditionis esset nemini aperire voluerit.

luerit. Quapropter laudatus Celsissimus Princeps Palatinus Officiali, quæ urbi Flesburgensi tunc præerat, mandavit, ut eundem illac transcurum detineret, & quis esset, unde veniret, aut quid deniq; secum aporteret, habebat enim duas peras sive manticas, sciscitaretur. Ibi vero ambiguis & male coherentibus responsis causam suam magis prodebat, & quæsitus, quid in manticis istis ferret, in una quidem literas, in altera verò varii generis supellectilem contineri. His quia parum fidei habebatur, earum alteram, in quibus literas esse negabat, inspicere placuit, ubi secus atque dixerat, pro varia supellectile plurimæ postmodum literæ repertæ sunt, quæ deinde in Fionia resignatæ Regi Sueciæ Gothenburgi tunc agenti mittebantur. Serenissimus Rex sine cujus præscitu atq; iussu isthæc omnia facta erant, quia casu quodam in illas literas inciderat, eo præsertim tempore scriptas, cum graves adhuc inimicitia inter Regna hæc Septentrionalia exercerentur, publicari deinde earum aliquas voluit, ut orbi innotesceret, quid animis agerent Austriaci & Brandenburgicus, quidque de hujus præsertim fucuta amicitia & sincerationibus sibi polliceri posset.

Accedit, quod paulo ante, & literis & nunciis è Dania allatum erat, Serenissimum Regem Sueciæ ob denegata sibi Scaniæ munimenta exercituum iterum coëgisse, bellumq; profectum esse, ut vel propterea Celsissimus Dominus Princeps Palatinus, cui de compositione non nisi per rumores adhuc constabat, sat causæ hominem istum detinendi habuerit. Quæ momenta omnia, unà cum circumstantiis probe considerata, Regem Sueciæ à violatæ pacis culpa facillime heic absolvent, qui tabellariis tantum publicis securum transitum concesserat, non vero cuivis è suspectis & hostilibus locis accedenti, maxime cum se vel Regis Daniæ, vel ministrorum Danicorum tabularium nunquam sit profectus, & à Serenissimo Holsatiæ Duce literas salvi passus quidem impetrarit, sed non alias, quam quæ comuni saltim formula iter facientibus dari consueverunt.

Non vero Danorum consilia, quæ per initam nuper cum Suecis pacem vel yana jam erant, vel esse talia debebant, sed aliorum Sueciæ hostium evulgata sunt, sine omni in Nationem Danicam injuria.

Multo minus nova, nec cum Tractatibus Roschildensibus male coherentia urserunt Legati Suedici, sed talia sane, quibus Dani ipsi malignis suis interpretamentis ansam dederunt, & quæ ad meliorem Instrumenti Pacis dilucidationem multum momenti conferre posse videbantur.

Quæ propterea Serenissimus Rex Sueciæ mense Aprili Oweno Julio Regis Daniæ Ablegato, Gothenburgi aperuit, & per Deputatos suos aperiri voluit, lit. DDD. quibus consona Hafniæ commorantes Legati Lit.
DDD. mandata acceperunt.

Nisi

Nisi novum illud dicere velint, quod de restitutione navium, subditis Suecicis durante bello ereptarum, loco earundem, quæ in Fionia & aliis Daniæ portibus occupatæ erant, Hafniæ tractabatur. In beneficium certe Danorum, qui vel in locum unius navis restituendæ decem alias accipiebant. Ut nihil addatur de mutua conventionem, cujus virtute istud demum valorem suum acquirere debebat.

Nec novus censeri potest, quam de Amnestia Recessui Additivo inferi volebant articulum Legati Suecici, Cum Dani violatæ pacis Suecos reos faciendo huic rei occasionem præbuisset, nisi sopiendo vetus, novo bello semina relinquere libuisset.

Nec illud denique novum est, quod militis exotici collectione, aliæque præparatione bellica minus necessaria sinistre suspicandi ansam à Danis sibi subministrari volebant Sueci, cum sine eo finis belli, quæ erat securitas Regni Sueciæ obtineri nequeat. Ipsimet Dani de omnimoda provinciarum suarum desolatione singulis ferme momentis conquerebantur, & quod ferendis belli sumptibus nequaquam pares essent: Oportebat igitur gravissimam subesse causam, quæ exhaustos jam subditos majori onere opprimere suaderet. Et cum aliud Regnum vel Respublica, cum qua inimicitias in bellum erupturas exercere poterat Dania, non ad sit, præter Sueciam; difficillimum sane est, ut armata illa, hæc securitatem firmam sibi polliceri queat.

Majori acerbitate Suecis exprobratum fuit, Pactorum limites eos longe excessisse, quod post Pacificationem Roschildensem subditos Regis Daniæ, non secus ac si bellis adhuc omnia fererent, Contributionibus & vexationibus exercere non destiterint. Verum illud omne falsa nritur hypothesi, & ex perversa interpretatione articuli decimi septimi Pactorum Roschildensium ortum suum trahit. Cum enim inibi agatur de necessaria sustentatione exercitus Suedici in Ditionibus Regis Daniæ usque ad primum diem Maji, Dani verbis istis peregrinum sensum affingentes, Contributiones omnes ordinarias, & quicquid ante conclusam pacem, vel pro redimendis ædium incendiis, vel ad parandum Commeatum imperatum & promissum erat, cessare & irritum esse voluerunt. Hinc statim atq; Hafniam Legati Suedici venere, ut supra monitum est, controversiam hac de re moverunt Dani, quod illud omne pactis Roschildensibus è diametro contrariaretur, conquesti. Et repetiit eandem cantilenam Owenus Julius

Lit. Gothenburgi, lit. EEE, quo mense Aprili à Rege suo missus erat.

EEE. Sed quis quæso rei militaris adeo ignarus est, ut nesciat, necessariam exercitus sustentationem non absolvi, quando de sufficienti cibo ac potu militibus prospicitur, sed insuper requiri, ut ad præparandas vestes atq; arma, calceandos equos, & hujus generis alia, pecunia subministraretur. Et

quo-

quoniam nemo Regum vel Principum reperiatur, qui in propriis Regnis, Ditionibus ac territoriis militem suum solo victu conservare vel possit, vel soleat, utique non est credibile, Regem Sueciæ Danos isto onere sublevare voluisse, quod propriis subditis belli tempore injungitur. Nec adeo bene de Suecis meriti erant Dani, ut fides patriæ civibus ac subditis præponerentur. Notum est post nuperam in Germania pacem uluvenisse, ut per integrum ferme biennium usque ad plenariam Pacis executionem militibus alimenta, non sine nervo rerum gerendarum, suppeditarentur. Quod exemplum cum in hac materia Roschildiæ à Commissariis Suedicis allegaretur, & Plenipotentarius Danicus Christianus Skiel (Magnus enim Regni Magister Gersdorffius tunc temporis decumberebat) primum tergiversaretur, & quid denique discriminis esset inter belli & pacis tempora, si nihil onerum relaxaretur, quæreretur, accepto hoc responso, id interesse, quod & istis Contributionibus certus terminus præfixus esset, & sine hostilitate easdem exigendas, acquievit tandem, & si quidem aliter pax obtineri nequeat, patienter istud ferendum dixit. Et hoc revera ita contigisse Dani ipsi, si viri boni sunt, negare nullatenus poterunt. Idem postmodum in memoriam Hafniæ revocatum est prædicto Skielio à Legatis Suedicis, qui & ipsi met Camere bellicæ Præsidi Flemingio eandem articuli XVII. explicationem præverunt. lit. FFF. Quibus consona sunt, quæ ad Oweni Julii postulata Gothenburgi regefferunt Deputati Suedici.

Lit.
FFF.

Omnis autem circa hanc materiam error exinde videtur ortus, quod Commissarii Suecici Danorum verbis fidem habentes, ex utroque tam Suedico quam Danico Projecto, articulum istum confici permiserunt. Factum itaque est, ut quæ clare ac distinctim antea fuerant proposita, obscuriuscule nunc rem determinent. Tria enim præprimis capita sunt illius articuli, quorum primum militibus præscribit, quales sub discessum ex Provinciis Danicis sese gerere debeant; alterum, quid in Fionia, Jutia, Holsatia, reliquisque Regno Daniæ subjectis Regionibus, usque ad primum diem Maji expectandum ipsis esset; & denique quomodo in Sialandia procedendum, ubi scilicet, usque dum mare redderetur navigabile, commorandi saltem locus erat. Et quemadmodum in discessu nullam subditis vim inferre licitum, ita in Fionia, Lalandia, Jutia, Holsatia, reliquisque Regis Daniæ territoriis, quicquid vel ordinariarum Contributionum, vel ob redimenda ædium incendia, vel denique ad commeatus copiam congerendam, una cum militum sustentatione, ante conclusam pacem imperatum erat, usque ad terminum evacuationis sine tergiversatione præstari debebat. Aliter autem se res habebat cum Sialandia, ubi præter necessariam sustentationem, à Commissariis utriusque partis definiendam, nihil amplius militibus cedebat. Et hæc est genuina istius articuli sententia. Equidem vix negari poterit.

terit, per Commissariorum bellicorum in quibusdam locis negligentiam factum esse, ut, dum multum sibi temporis reliquum putarent, Contributiones, & quæ ad præcavendas domorum combustiones exiguntur pecuniæ, una cum aliis ad Commeatum spectantibus, non debito tempore incolis Fionia & Lalandia imperarint, quemadmodum à Serenissimo Rege Suecia, antequam in Sialandiam abiret, jussi erant. Sed isthæc negligentia juri Suecis quæsito in tali casu præjudicare minime poterit. Nihilominus ut suum studium Regi Daniæ probaret S. R. M. Sueciæ, ad instantiam Oweni Julii, non paulum de jure suo remisit, & edicto publico Gothenburgi scripto omnium in posterum Contributionum menstrualium, quarum dies nondum cesserat, abolitionem severissime mandavit.

Quas præterea insolentias à milite exercitas queruntur Dani, ut præstare aliter, nisi prohibitione, nemo illas potest, ita sufficit, si debita pœna in delinquentes animadverterunt, qui cum imperio ad exercitum fuere.

Tertia, cujus Sueci insimulantur, Pactorum violatio est, quod exercitus Suedicus sub initium mensis Mæji, prout convenerat, Ditiones Danicas non migraverit. Enimvero insignis impudentia est, ne quid dicam gravius, à Rege Sueciæ exigere, ut provinciis Regno Daniæ subjacentibus exeat, nisi prævia eorum præstatione, quæ ad Executionem Transactionis Roschildensis requiruntur. Est enim Provinciarum evacuatio, ratione termini ultimum, quod executioni mandandum erat, intra quem nihil superesse debebat, ab utroq; Contrahentium faciendum, præter id, quod actum permanentem & continuum requirit. Et nisi præcesserit plenaria, & omnibus numeris absoluta pacis executio, nec munimentorum & provinciarum evacuationem sequi necesse est. Imo, si stricto jure uti voluisset S. R. M. Sueciæ, ne ex Sialandia quidem suas copias educere tenebatur, nec adhuc hodie conditione adimpleta, sub qua promissa est evacuatio ista, scilicet bis mille equitum traditione. Ut non injuria dicas, hoc unico facto præclarissime de Danis Suecos meruisse. Nec in cæteris destitissent promptitudinem suam ostendere, ut in evacuatione Lalandia, urbisque Naxkovia, item Falstria, Mönæ, atque Langelandia, apparuit, quæ suo tempore, & statim atque possibile fuit, iterum sunt cessæ, nisi cuivis facillimum collectu fuisset, Danos à confecta statim pace nihil tam anxie conquisivisse, quam ut novæ cum Suecis bello materiem corraderent.

Non vanis suspicionibus, vel instabilis vulgi rumoribus heic agitur, sed evidentibus indicis & rationibus, quæ cuilibet, procul amore atque odio judicanti fidem facient firmissimam, nihil minus quam pacis consilia Danos agitasse.

Quem enim in finem S. R. M. Sueciæ violatæ pacis accusassent, quod imperatas dudum pecunias ad necessariam militum sustentationem
exigi

exigi concederet, nisi ut per insignem Pactorum *Jeud'egunvelav* novi belli causas untiq; colligerent?

Cur quæso omnis ille, perennatura cum Suecis fœdera pagendi fervor tam cito in ventos abiisset, si non factus fuisset, & vel propterea saltem simulatus, ut sub prætextu fœderis ab obligatione articuli tertii Pactorum Roschildensium liberarentur, & cum Uniti Belgii Ordinibus, in præjudicium Suecorum sancitum fœdus continuare possent? Cur conjunctionem classis suæ cum Suedica adeo abhorruissent, nisi, quando violatæ pacis propterea insimularentur, pacta Roschildensia omnino evertendi legitimitatem scilicet haberent causam? Cujus consilii fabrum Beuningium fuisse, non obscure ipsemet præ se tulit.

Cur in causa Holsatica adeo difficiles se præbuerunt, quasi plura & graviora, quam promissa erant, sibi imponerentur conquesti, nisi ut conventa rescindendi occasionem propediem adipiscerentur? Cur quam promiserant bonorum Ecclesiasticorum Capituli Slesvicensis divisionem, licet Serenissimus Holsatiæ Dux eandem urgeret, nisi post discessum Suedici exercitus instituere noluerunt, si pactis stare animus fuisset? Cur Consiliiarii Holsato-Dani, quibus non obscuris indicis, ut ut dubitasse videri voluit, pacem inter Suecos & Danos innotuerat, tam pestifera Regi suo consilia, unâ cum atrocibus in gentem Suecicam calumniis suggererunt, nisi certissimi fuissent, illa omnia grata futura & accepta? lit. GGG. Cur quæso in tanta, ut ipsi fatebantur, rerum omnium penuria novos delectus instituere perrexerunt, & cur ex mandato Gersdorffii Rosewingius præsidariis militibus Belgicis Hafniæ prospici voluit, nisi bellum denuo meditentur? lit. HHH. Quam ob causam promissos equites tradere denegarunt, eorundem defectum falso prætexentes, nisi ut milite contra Suecos instructi essent? Cur ipsemet Owenius Julius Gothenburgi Serenissimo Regi Sueciæ causæ Holsaticæ, Generalis vero Locumtenens Gyldenlöwius Flensburgi controversiæ Africanæ sive Guincensis compositionem affirmare, nisi ut securum redderent, & quo inexpedito negotio discederet stimulare? Cur qui ad Tractatus Executivos Hafniæ destinati erant Commissarii Danieli Plenipotencias suas, sive Commissiones nunquam ostenderunt? Cur Protocolistam non adhibuerunt, si ex animo remegissent, & ut omnibus sua ratio constaret voluissent? Cur ipsimet Tractatibus moram injecere, si ad finem eosdem perducere juvisset? Cur id de quo ut putabatur, invicem conventum erat, scripto non tradebatur, nisi illud ratum habere in animum nunquam induxissent? Cur quod hodie promiserant, cras iterum negabant, nisi quod executionem Pacis à circumstantiis momentisq; temporum, prout Suecis vel felicia pollicebantur, vel adversa portendebant, suspendere vellent? Cur nihil eorum quæ ad Pacis executionem pertinent, sua sponte præstiterunt, nisi ut in posterum dici possent, sibi

asinis atque vi omnia præter jus & fas extorta & ablata? Non vulgi istud, sed Regni Daniæ Procerum fuit dictum in itam inter duo Regna Pacem non posse ætatem ferre; non teneri se contra, cui vis metusque causam dederit; commodatas saltem non cessas esse provincias cum fœnore propediem restituendas; non commissuros alios Status & Respublicas, ut in Septentrione Monarchiam sibi struant Sueci, non defuturos hostes eis potentissimos, quibus simul resistere non poterint; inter summa & præcipua interdum vix momentum interesse; ancipitem belli aleam ex improvviso occasionem ulciscendi subministraturam, & quæ hujus generis erant alia, quibus sibi blandiebantur Dani, & spes suas, nuper scilicet amissas provincias, cum aliis præterea plurimis recuperandi, solabantur. Et horum sermonum non minimam partem Regni Daniæ Senatorem Magnum Høegium effutuisse, ipsemet sibi facile in memoriam revocabit.

Sed non intra verba se continere potuit, quæ Danorum mentibus infixæ penitus hærebat Suecos invadendi libido, quæ eo usque erupit, ut pace nondum adulta, nefariis consiliis & factis Serenissimo Regi Regnoq; Sueciæ exitium accelerare conati fuerint. Cum enim juxta articulum secundum Transactionis Roschildensis non solum si quæ sancita Danis essent fœdera in præjudicium Suecorum, cessare debeant, sed & alia novaq; ineunda nullo modo forent, tantum abest, ut renunciatio ulla ejusmodi fœderum facta sit, quin potius, quæ tempore conclusæ pacis embryones adhuc & velut imperfecti fœtus erant, lambendo hæctenus efformata fuerint. Quod ipsum licet aliunde non constaret, abunde tamen id ostendit, quæ Regum Hungariæ & Poloniæ Ablegatis cum Ministris Danicis Hafniæ intercessit: communicatio fidelissima.

Nam quid quæso Hungariæ Regi, Germanorum deinde Imperatori, cum Rege Daniæ est commercii, aut contra quem mutuis hosce fœderibus colligari opus est, nisi contra Sueciæ Regnum, in cujus perniciem, cætera disjunctissimi, amice conspiraverunt. Non sane frustra Hafniæ Ablegatum suum permanere voluit, sed quam Dani fecerant, spem fœderis ratificandi, factissimeq; custodiendi hominem ibi detinuit.

Eodem modo se res habet cum Morsteno, qui à Regæ Poloniæ in Daniam missus adhuc hodie ibi commoratur, eadem cum priori spe sustentatus. Testis est Beuningius in suis literis, lit. III. ubi ex ore Morsteni affirmat, ipsum Hafniæ prætolari diætæ Warsaviensis eventum, & siquidem in ea pax cum Moscho iniretur, ulterius in Dania se mansurum, sin minus, discessurum esse. Et id profecto in nullum alium finem, quam ut verbis fidem facere & asseverare posset, Regem suum in fœdere cum Danis contra Suecos constantissimum futurum, nisi bello Moschovitico impedia-

Ast:

At cum Electore Brandenburgico, quasi vel Danos ipsos malitiæ suæ puderet, magis occulto actum est, & quem Rex Daniæ Berlinum miserat Ministrum, ut decet lucifugas, noctu Electorem convenisse, sibiq; mandata exposuisse constat. Quæ ejusmodi fuere, ut sollicitaret Rex Electorem ad arma in Suecos stringenda, quo Fioniam, Jutiam, & reliquas Daniæ provincias evacuare, locumq; novo bello inchoando Danis relinquere cogentur.

Ad Fœderati Belgii Ordines quod attinet, Ipsorum ad Aulam Danicam Legato Magnus Regni Magister Gersdorffius, statim à conclusa pace, sanctissime pollicitus est, Regem suum nunquam commissurum, ut quicquid in angustiis constituti, contra fœdus inter Regnum Daniæ dictosq; Ordines sancitum, promississent, executioni mandaretur, quin potius inviolabiliter servandum, de quo semel invicem convenisset. Repetiit id Beuningius in suis ad Ordines literis, & præterea in multis aliis operosus est: in prædicanda Danorum inclinatione, qua ad observantiam initi fœderis ferrentur, & quam nihil istius se lateret, quod inter Legatos Suedicos & Commissarios Danicos circa sanctionem fœderis tractaretur, quæ ut omnia clanculum communicarentur, Regem ipsum non adeo abnuisse.

Quid vero aliud in sui præjudicium, ut male & præter causam interpretabantur, Fœderati Belgii Ordines conclusum afferre poterant, præter primum ferme totius Tractatus Roschildensis articulum, de prohibitione scilicet, ne peregrina classis bellica, sine utriusque Regis consensu, mare Balticum ingrederetur. Et hic erat ad cujus præstationem Dani nolebant obstringi, licet promississent.

Si præterea enarranda forent, quam iniquam gentem Suedicam, apud alias Nationes, & præprimis apud Serenissimum Magnæ Britannia Dominum Protectorem traducere, & violatæ pacis in postulanda Wena Insula insimulare enixissime studuerint, charta citius & dies, quam materia deficerent. Ita scilicet beare Suecos solent Dani, & eorum commoda promoveri, quicquid vero detrimentum aliquod afferre potest, omnibus viribus avertere.

Et quasi periculum esset, ne hostibus Sueciæ careret, pro suo in amicos reconciliatos affectu, Rex Daniæ Officiales quam plurimos à se dimissos Imperatori Germanico, & Electori Brandenburgico, quibus jamdum apertum cum Suecis bellum, de meliori commendavit.

Quis nunc adeo demens est, ut S. R. M. Sueciæ vitio possit vertere, quod infida ejusmodi pace constituta, de securitate sibi prospicere, nec prius cum exercitu abire voluerit, quam penitus eradicata, quantum possibile, materia, quæ boreales hosce populos commiserat. Cui rei non parum militasset, quæ Tractatus Executivos, ut Sueci volebant, clauderet, generalis.

ralis aliqua Amnestia, & præteritorum oblivio. Sed nunquam permoveri potuere Commissarii Danici, ut aliquam illius delineationem in chartam conjicerent, non obscure præ se se ferentes, quo tergiversationibus istis & procrastinationibus collineent.

Cum itaque, ut ex hæcenus productis dilucide constabit, Dani omnes ferme articulos Tractatus Roschildensis violaverint, & primum quidem, quod pernicioso consilio Sueciæ ruinam accelerare, ejusque hostes infensissimos omni benevolentia prosequi, imo & ope, quantum in se, sublevare, unaque cum amicis in Suecos irritare studuerint: secundum vero, quod fœderibus in præjudicium Sueciæ initis tantum abest ut nuncium miserint, quin potius nova insuper sanxerint: tertium, quod peregrinam classem bellicam mari Balthico excludere noluerint: quartum, quod naves Suecicas vectigalibus atque aliis oneribus in freto Orefundico subjecerint: quintum, quod Insulam Wenam ad Scaniam pertinentem, contra jus & fas ereptam sibi conquesti sint, & ne quidem hodie eandem Suecis, ut decebat, plenarie tradiderint: sextum, quod bona quædam ad Præfecturam & Capitulum Trundheimense spectantia denegaverint: octavum, quod plurimos Nobilium in cæsis Sueciæ provinciis à juramenti præstatione variis modis atque viis avocaverint: undecimum, quod tres naves Suecicas una cum mercibus, ut & alia, ante belli denunciationem ablata non restituerint, & quas in Guinea egerat ingentes prædas Carloffius, ut &, post armistitium, Comiti Königsmarckio aliisque per vim erepta, licet autores non laterent, reddere abnuerint: decimum quartum, quod Comæatum in Lalandiæ Præfectura Alholmensi congestum avehi interdixerint: decimum sextum, quod promissos bis mille equites non plenarie, nec Vördam Bremensem legitimo tempore evacuaverint: decimum septimum, quod debitam militibus sustentationem variis disputationibus eripere, & Suecos propterea fractæ pacis reos agere conati fuerint: decimum nonum, quod captivos destinato termino non dimiserint: & denique quod ne secretis quidem articulis ullo modo satisfecerint: cogebatur S. R. M. Sueciæ ab armis iterum auxilium petere, & siquidem pax obtenta hæcenus vix dici possit, minus impletis quibus coaluit conditionibus, bellum antea illatum tamdiu continuare, donec ad bonam frugem Danorum Proceres redirent.

Unde nec solenni aliqua denunciatione opus fuit, cum satis scirent Dani, quid pacis violatoribus expectandum foret, & nil nisi bellum redire posse, ubi paci solenniter factæ, ob Danorum perversitatem, locus non fuit reliquus. Quanquam ne præter spem, & ex improvîso id accideret, Legati Suedici satis præcavere, & non solum Ministris Danicis, præprimis Magno Regni Magistro Gersdorffio aperte affirmarunt, Serenissimum Regem suum non permissurum, ut moras istas & pactorum elusiones impune unquam

quam sint laturi; verum etiam Christianissimi Regis Legato scriptis in eam rem literis significarunt, lit. KKK. quod omnino jam necessarium foret, ab-
 solutam vel categoricam, quam dicunt, responsonem, utrum scilicet pro-
 missis satisfacere, Tractatibusq; Executivis finem velint imponere, an non
 Danis extorqueri. Imo ut majorem fidem facerent, rem istam agi serio, Re-
 giæ literæ prædicto Legato Gallico ostensæ sunt, quibus expresse contine-
 batur, Regem, nisi confecto penitus negotio, cum exercitu è Dania non
 abiturum, & si interim Borussia amitteretur, ejus damni compensationem
 à Danis exigendam. Quæ omnia Ipsum fideliter retulisse vel Beuningii lite-
 ræ satis superq; testari possint.

Equidem quam invita S. R. M. Sueciæ ad extrema hæcce remedia de-
 scenderit, vel illud argumento est, quod nihil eorum omnium intermiserit,
 quæ ad ostendendam suam animi promptitudinem, qua ad pacem inter
 duo ista Regna inviolabiliter servandam serio ferebatur, facere quid pos-
 sent. Ut enim de reliquis benevolentia signis nihil dicatur, ex sincero sane
 animo & pacis studiosissimo illud profectum est, quod Præfecturam Hirs-
 holmensem, Comiti Ulfeldio, vi pactorum, restituendam, Serenissimæ Re-
 ginæ Daniæ concesserit, Ulfeldioq; bona æquivalentia in satisfactionem
 dare promiserit: quod Regis Filium naturalem Ulricum Fridericum dua-
 bus Legionibus præfecerit, & pensione insuper annua non contemnenda
 ad dies vitæ donaverit; & quod deniq; Wenenses redditus antea ad Eandem
 Serenissimam Daniæ Reginam pertinentes, in dies eidem vitæ penes illam
 manere voluerit.

Deposuerat utiq; S. R. M. Sueciæ non omnem solum animi ranco-
 rem, sed & quæcumq; generosis mentibus vel invitis etiam interdum in vici-
 nos obrepere solet dominandi libidinem, contenta iis, quæ ad securitatem
 præstandam sufficere posse sibi persuaserat. Et ut omnibus in posterum præ-
 tensionibus in Daniam obexponeretur, & æternum quasi silentium indi-
 ceretur, titulo Scania se exornatam voluit, nihil magis in votis habens,
 quam ut Tractatus Executivi quam celerrime bonum finem sortirentur.
 Hinc statim atq; non mediocris hujus rei spes affulgeret, Legatis quidem
 suis Hafniæ commorantibus, ut Tractatus perficerent, Regni vero Magno
 Admiralio Comiti Wrangelio, qui exercitui in Fionia & Jutia præerat, se-
 rio mandavit, ut temporis compendii faciendi gratia, simul atq; à Legatis de
 concluso Hafniæ Tractatu redderetur certior, nihil quicquam causatus,
 cum exercitu è Dania discederet. Ipsemet vero Serenissimus Rex una cum
 Conjuge Regina Gothenburgo solvebat, & in Holsatiam tendebat, certis-
 sima spe fretus, fore, ut exercitum suum itinere jam dum deprehenderet.

Et mirabatur quidem S. R. M. Sueciæ Danorum sinistra consilia, quod
 parum attendentes, exercitu in Regionibus istis ulterius permanente, in-
 gens

gens subditis damnum inferri, Tractatibus colophonem imponere cunctarentur; nihil mali tamen suspicata partem suarum copiarum abire iussit, eadem Flensburgi mandata tum ad Legatos suos Hafniæ, tum ad Comitem Wrangelium repetens, præsertim cum à Guldenlöwio nunciaretur, non tantum circa satisfactionem Societati Africanæ præstandam Hafniæ inter Commissarios ferme convenisse; verum etiam qui restarent equites cum Castello Bremer Vördeni prima quaq; die tradendos.

Quod si namq; Serenissimo Regi Succiæ Danos denuo invadere volupe fuisset, utiq; de jure suo in causa Brandenburgica, temporibus consulturus, aliquid remisisset, nec Danos, ut classem suam instruerent, adeo ut fuisset, nisi ipsum Regem Succiæ hostibus suis arma suppeditare voluisse tibi persuadeas.

Verum enimvero postquam certo certius deprehenderet, Danorum procrastinationes alium omnino finem, quam Septentrionis tranquillitatem sibi proposuisse, & temporis saltem fallendi gratia, & ut interea communicatione cum Legatis sub aliquo prætextu abstineri possit, O venum Julium denuo missum esse, & quidem in ejusmodi re, ad quam conficiendam Legati Hafniæ amplissimis mandatis instructi erant; serio indoluit Serenissimus Rex, tum demum infallibilibus argumentis edoctus, se sua animi moderatione parum vel nihil apud Danos profecisse, & beneficiis majorem saltim eorundem ingratitude, & deploratam malitiam provocasse. Persuaserant enim sibi Dani futurum, ut quam maxime vellet, non posset tamen cum exercitu ulterius Regno Daniæ imminere, præsertim quod interea temporis Regem Hungariæ & Bohemiæ, Suecico nomini hostem infensissimum in Germanorum Imperatorem electum, Legatos Brandenburgicos non sine offensa, in salutato Rege, Flensburgo discessisse; urbemque Thorunium obsidione arctissima cinctam innovisset.

Non itaq; cæca quadam belligerandi libidine Serenissimus Rex Succiæ in Danos movit, quandoquidem à tot hostibus potentissimis petitionusquam deerat, ubi fortitudinem suam exercere poterat, quin potius inevitabili necessitatis lege adigebatur, ut ex hisce tempestatibus, quas consilia Danica concitaverant, quam primum eluctari conaretur. Equidem nondum oblituserat, quid damni Moschus in Livonia dederat, quamque parum fidei habendum, licet nil nisi pacem plenis buccis prædicaret. Periclitantes Evangelicorum in Polonia res, & suorum in Borussia voces auxilium singulis fere momentis flagitantes piissimum cætera pectus non mediocriter afficiebant.

Irritabant generosum genium atroces Austriacorum injuriæ, quas ut nunquam in se provocaverat, ita earundem vindictam non dubiis signis mente

mente tum præceperat. Animo obversabantur foedifraga Electoris Brandenburgici consilia, & quæ facillime quem vis ad justam indignationem per-movere poterant; præsertim cum communi Protestantium causæ non mediocriter interesset, si à perniciosa Aulthiacorum societate quam maturime abstraheretur.

Sed hæc atque alia cogitantem animum vicit ac pervicit, quo Regna sua, iisque subditos complectitur amor vere regius, à quo nullatenus impetrare potuit, ut aliorum perfidiam ulciscendo, patriam suam direptionibus & injuriis Danorum denuo exponeret, inprimis quod infauis illis cun-ctationibus plurimas rei bene gerendæ occasiones jam dum elapas, hostes suos paulatim vires sumisse, & qui antea ne propulsando quidem bello pa-res erant, nunc ultro id inferre, & sibi insultare non vereri, quibus deni-que paciserant consilia, furore jam percitos pessima quævis minitari ani-madverteret.

Accedit, quod Serenissimus Rex utut illata sibi ab aliis bella defende-ret, Danorum tamen arma & Consiliatorum Glü. k. t. adiensium executio-nem, tanta præprimis hostium copia, evitari minus posse perspexerit.

Propterea maxime necessarium esse duxit, Danicas illas in Sueciam machinationes, quia avertere non potuit, antevertere, & quoniam una in armis salus posita erat, infidam pacem vel bello bene mutari voluit, certus, siquidem divini Numinis auxilium cæptis adspiraverit, (de quo justitia causæ dubitare non sinit,) arma non prius deponere, quam fida, sincera & perennatura pax Septentrionalibus hisce Regnis restituta fuerit.

Et quanquam de Serenissimo Daniæ Rege omnino aliud sibi persua-sit S. R. M. Sueciæ, nec in animum suum inducere potuit, quod qui hæc-tenus pacis studio commendabilis esse, multisq; contestationibus id proba-rum voluit, diversam jam naturam adoptaverit; ab armis tamen, ut ut ma-xime optabat, abstinere nequivit, quod Danorum insidias alia via declinari possibile vix foret. Nec vel ideo extra culpam ponendus venit Rex, quod Ministrorum suorum, facta approbasse grataq; habuisse præsumendus est, dum quod autoritate poterat, imo & debebat, ob intempestivam facilita-tem suam atque indulgentiam non impedivit.

Christiani autem sanguinis profusionem, sine qua scopus iste obtine-ri nequit, ut Serenissimus Sueciæ Rex serio deprecatur, ita nullus dubitat, quin istius vindictam æterna illa & sola in corrupta justitia de consiliorum Danicorum architectis suo tempore sit sumtura.

Provinciarum denique desolationem cum ingenti subditorum cala-mitate sibi ipsis Dani impudent, qui arma prius laceffendo, dum victi vi-debantur, alio tamen sine pacem non expetiverunt, nisi ut interea socio-rum

rum auxilia arcefferent, unitasque Suecorum vires in varias partes distra-
hendo enervarent.

Sed quando suo commodo, posteris, si qui futuri sunt, nimis sero
deplorabunt, nec id sine diris in majores suos execrationibus, quod
dubium, & nil nisi ruinam secum tracturum bellum sinceræ &
securæ paci præferre malue-
rint.

